

John Steinbeck

Șoareci și oameni

CAPITOLUL UNU

CÂTEVA MILE MAI LA SUD DE SOLEDAD, râul Salinas vine să se lipească de coasta dealului și curge verde și adânc. Apa lui e caldă, fiindcă s-a strecurat, sclipind în soare, peste nisipurile galbene, mai înainte de-a se aduna într-un lăculeț. De-o parte a râului, coastele aurii ale dealului suie unduind până la înălțimile stâncoase ale munților Gabilan, dar spre vale apa e mărginită de arbori — sălcii ce-nverzesc crud în fiecare primăvară, păstrând pe la încheieturile frunzelor de jos resturi din viiturile de cu iarnă, și sicomori cu crengi albe-pestrițe lungi și ramuri ce arcuiesc deasupra apei dormitânde.

Pe țărmul nisipos, pe sub arbori, frunzișul se-așterne des, și-atât de uscat că o șopârlă iscă un foșnet zgomotos când se strecoară prin el. Seara ies iepuri din hățiş ca să se-așeze pe nisip și locurile jilave din luncă sunt pline de urme — urme de cu noapte de-ale orataniilor, lăbărțate labe de câini de pe la ferme și de copite despicate ale cerbilor care vin să bea pe întuneric.

E un drumeag, printre sălcii și sicomori, călcat de băieții care coboară de pe la ferme să se scalde în locul cu apă adâncă și bătut de muncitorii ambulanți care coboară osteniți din șosea, când se lasă seara, să-și facă sălaş lângă apă. În fața crengii joase a unui sicomor uriaș s-a înălțat un morman de cenușă lăsat de multele focuri; și creanga s-a netezit și s-a lustruit de câți au șezut pe ea.

Înserarea unei zile cu arșiță stârnea un vântuleț prin frunziș. Umbra suia dealurile spre culmi. Pe malurile nisipoase ședeau neclintiți iepurii, ca niște mici bolovani cenușii, tăiați cu dalta.

Și-apoi veni dinspre drumul mare zgomot de pași prin frunzele uscate de sicomor. Iepurii o tuliră fără de zgomot în adăposturi. Un stârc își înălță trudnic aripile și se lasă greoi mai la vale pe apă. O clipă locul rămase fără de viață — apoi se iviră doi bărbați de pe căărăuie și veniră la loc deschis lângă ochiul de apă verde.

Coborâseră drumeagul unul după altul și, ajunși la loc deschis, unul tot mai rămânea în urma celuilalt. Purtau amândoi pantaloni de doc și haine de doc cu nasturi de alamă. Pe cap aveau pălării negre, pleoștite, și pe umăr ducea fiecare câte-un sul de pături strâns înfășurate. Cel dinții era mărunț și iute, oacheș la față, cu niște ochi fără de astâmpăr și trăsături ascuțite, ferme. Totul în făptura lui era bine definit: mâini mici și puternice, brațe svelte, nasul subțire și osos. Cel ce pășea în urmă era exact contrariul său: o namilă de bărbat, cu o față informă, cu ochi mari, șterși, și cu umeri lați și aduși. Umbla greoi, târșâind nițel picioarele, cum își târăște labele un urs. Brațele nu-i pendulau în mers, ci atârnavă grele.

Ajunși în luminiș, cel dinții se opri scurt, încât al doilea fu cât pe-aci să dea peste el. Își scoase pălăria și, după ce șterse panglica dinăuntru cu degetul arătător, și-l scutură ca să pice jos nădușala. Tovarășul lui își lepădă păturile, se trânti jos și începu să bea da suprafața ochiului verde de apă; sorbea cu gâlgâituri lungi, sforăind în apă ca un cal. Cel mărunț veni neliniștit lângă el.

— Lennie! spuse, cu glas aspru. Lennie, pentru numele lui Dumnezeu, nu bea așa mult!

Lennie continua să sforăie cu nasul în apă. Mărunțelul se aplecă și-l zgâlțâi de umăr.

— Lennie! O să-ți fie rău cum ți-a fost și-aseară.

Lennie își scufundă capul în apă, cu pălărie cu tot, și apoi se așeză pe mal, iar din pălărie îi șiroia apa pe haina albastră, și i se prelingea pe spinare.

— Bună ce-i! făcu. Bea și tu, George. Bea și tu, pe săturate.

Zâmbi fericit.

George își scoase sulul de pe umăr și-l puse ușurel jos.

— Nu prea-s sigur că-i bună apa, zise. Parc-ar avea niște spume!

Lennie își bălăcea laba lui mare și-și zvârcolea degetele prin apă, făcând-o să țâșnească în stropi mărunți; inele se lățiră până în partea cealaltă a lăculețului și se întoarseră iar înapoi. Lennie le urmărea.

— Ie-te, George, ie-te ce fac io.

George îngenunche lângă apă și bău, scoțând apa cu îndemânare în căușul palmei.

— La gust nu-i rea, admise. Da' nici curgătoare parcă n-ar fi. Apa numai când îi curgătoare s-o bei, Lennie, făcu, fără' de nădejde. Tu și din șanț ai bea, când ți-e sete.

Își turnă pe față un căuș de apă și și-o răspândi, frecând-o cu mâna, pe sub bărbie și în jurul cefii. Apoi își puse iar pălăria pe cap, se dădu înapoi de lângă apă, își săltă genunchii și-i cuprinse cu mâinile. Lennie, care îl urmărise, făcu și el aidoma aceleași mișcări. Se împinse înapoi, săltă genunchii, și-i cuprinse cu mâinile, apoi aruncă o privire spre George, ca să vadă dacă făcuse bine. Își trase pălăria nițel mai pe ochi, cum o avea și George.

George, posomorât, se uita țintă la apă. Marginile ochilor îi erau înroșite de soare. Vorbi, mânios:

— Puteam să fi mers cu autobuzu' pân' la fermă, să fi știut păcătosu' ăla de șofer ce spune. Cică: „Numa' un pic mai la vale de șosea, colo. Numa' un pic.” Aproape patru mile fură, fire-ar ele afurisite! N-a vrut să oprească la poarta fermii, ast-a fost. I-era lene, blestematu', să frâneze. Taci că n-o catadixi să oprească nici la Soledad. Ne-mpinge afar' și cică: „Numa' un pic mai la vale, colo.” Pui rămășag că fură mai mult de patru mile. Ce căldură afurisită toată ziua!

Lennie se uita cu sfială la el:

— George!

— Î, ce-i?

— Un-ne ducem, George?

Mărunțelul își smuci pălăria mai pe ochi și se încruntă către Lennie:

— Ai și uitat, ai? Iar să-ți mai spui o dată, ai? Isuse, Doamne, că zevzec mai ești!

— Am uitat, zise Lennie cu blândețe. M-am silit să nu uit. Zău că m-am silit, George.

— Bine, bine. Îți mai spui o dată. Că tot n-am altă treabă. N-am decât să stau toată ziua cu tine să-ți tot spui toate alea, și tu să le uiți și io iar să ți le mai spui o dată.

— M-am tot silit, spuse Lennie, da' degeaba. Țiu minte de iepuri, George.

— Dă-i dracu' de iepuri. Altceva nu știi să ții minte, decât de iepuri. Bine! Acu' ascultă și vezi de ține minte, ca să nu dăm de necaz. Ții minte când ședeai lângă rigola aia, p-un trotuar din Howard Street, și te uitai la tabla aia neagră?

Pe fața lui Lennie se lăți un zâmbet fericit:

— Păi, dar, George, asta ții minte, cum să nu ții... da' p'ormă... ce... ce făcurăm? Țiu minte că trecură p-acolo niște fete, și tu ziseși... ai zis...

— La dracu' ce-am zis. Ții minte când ne-am dus la birou' lu' Murray și Ready și când ne-a dat bonuri de muncă și bilete de otobuz?

— Îhî, știi, George. Acu' mi-aduc aminte!

Își vârî repede mâinile în buzunarele laterale ale hainei. Spuse apoi încetișor:

— George... Io n-am p-al meu. L-oi fi pierdut...!

Se uita în jos, disperat.

— Nici nu l-ai avut, prostule. Le am io p-a-mândouă aciia. Ce, era să te las pe tine să-ți ții bonu' de muncă?

Lennie rânji ușurat.

— Gândeam... Gândeam că l-oi fi pus în bozunar.

Își cufundă iar mâna în buzunar. George îl privi cu asprime:

— Ce scoseși din bozunaru ăla?

— N-am n'ica în pozunar, făcu Lennie, viclean.

— Știu că n-ai. E-n mâna ta. Ce ții în mâna și-ascunzi?

— N'ica nu ții. George. Pe cuvânt.

— Haide, haide, dă-ncoa!

Lennie ținea mâna strânsă, depărtând-o de George.

— Doar un șoarece, George.

— Un șoarece? Un șoarece viu?

— A, ă. Doar un șoarece mort, George. Nu-l omorâi io. Pe cuvânt! Îl găsii. Îl găsii mort.

— Dă-l încoa! porunci George.

— Î, î, lasă-mi-l, George.

— Dă-l încoa, am zis!

Mâna strânsă a lui Lennie se supuse, cu încetul. George scoase șoarecele și-l zvârli dincolo de apă, în hățiş.

— Da' ce faci tu c-un șoarece mort?

— Păi, îl mângâiam cu deștu' mare când mergeam pe drum, zise Lennie.

— N-o să mângâi nici un șoarece cât o să mergi cu mine. Ții minte un' ne ducem acu'?

Lennie se fâstâci și-apoi, rușinat, își ascunse fața pe genunchi.

— Iar uitai.

— Doamne, Isuse! făcu George, resemnat. Bine, ascultă, ne ducem să muncim la o fermă ca aia de un' venim, de colo sus, din nord.

— Din nord?

— De la Wead.

— A, așa. Țiu minte. La Weed.

— Ferma aia un' ne ducem acu' e aci, a-proape, la vr'un sfert de milă. Intrăm și vorbim cu administratoru', cu șefu'. Ascultă bine ce-ți spui: io îi dau bonurile de muncă, și tu nu spui nici o vorbuliță. Stai și tu acolo, și nu sufli o vorbă. Că dac-o vedea ce nebun și ce prost ești, nu ne dă de lucru, da' dacă te vede muncind pân' nu te-aude vorbind, s-a făcut. Înțelesei?

— Sigur, George. Sigur că-nțelesei.

— Bine. Așa. acu' când intrăm să vorbim cu șefu', tu ce faci?

— Io... io..., chibzui Lennie. Fața i se încrețise de încordat ce se gândea. Io... nu spui nici o vorbă. Stau acolo și nu spui nici o vorbă.

— Brava, vezi că ești băiat bun. Brava. Acu' spui asta de două, trei ori la rând, ca nu cumva să uiți.

Lennie mormăia încetișor pentru sine:

— Nu spui nici o vorbă... Nu spui nici o vorbă... nu spui nici o vorbă.

— Bine, făcu George. Și nu faci nici o prostie, cum făcuși la Weed, auzi tu?

Lennie păru uluit:

— Cum făcui la Weed?

— Așa! va să zică și-asta uitași, ai? Bine, nu-ți mai aduc aminte, mi-e c-o faci iar.

O lumină de înțelegere zvâcni pe fața lui Lennie.

— Ne-a dat afară de la Weed, explodă triumfător.

— Ne-a dat afar' pe dracu, făcu George, în silă. Am fugit noi. Ei ne-a cătat, da' nu ne-a dat de urmă.

Lennie chicoti fericit.

— N-am uitat-o p-asta, te crez.

George se lăsă înapoi pe nisip și își încrucișă mâinile sub cap, iar Lennie îl imită, înălțând capul, să vadă dacă a făcut întocmai ce trebuia.

— Doamne, că multă bătaie de cap mai am cu tine, zise George. Ce lesne mi-ar fi și ce bine aș duce-o, să nu te am pe tine în cârcă. Ce bine mi-ar merge, și poate aș putea și io să mă țin c-o fată.

O clipă Lennie zăcu liniștit, și apoi spuse bucuros:

— Mergem să lucrăm la o fermă, George.

— Așa vezi. Pricepuși. Da' de dormit, o să dormim acia, știu io de ce.

Lumina scădea repede acum. Doar crestele munților Gabilan mai dogoreau în vârvoarea soarelui care părăsise valea. Un șarpe de apă lunea pe lac, ținând capul în sus, ca un mic periscop. Trestia se clătina ușor către apă. Departe spre șosea un om strigă ceva și un altul îi răspunse. Frunzișul sicomorului fremăta în adierea unui vânticel care se stinse îndată.

— George, ce n'ne ducem la ferma aia, să ne dea și nouă de mâncare. La fermă dă de mâncare la oameni seara.

George se întoarse pe-o parte.

— Geaba 'ntrebi tu de ce. Uite așa. Îmi place mie acia. Mâine-om merge la lucru. Văzui niște treierătoare pe drum când veneam. Asta-nseamnă c-o s-avem de cărat la saci cu grăunțe până crapă mațele-n noi. În noaptea asta stau acia, cu ochii la cer. Îmi place acia.

Lennie se sculă în genunchi și-l cercetă cu privirea pe George.

— Și de mâncat nu mâncăm ast'seară?

— Ba, cum să nu, dac-aduni tu niște nuielușe uscate, de salcie. Am trei cutii de fasole în bocceaua mea. Ia fă tu un foc. Ți dau un chibrit după ce-aduni uscăturile. Și-apoi încălzim fasolea și mâncăm.

Lennie zise:

— Mie-mi place fasolea cu zeamă de roșii.

— O fi, da' n-avem zeamă de roșii. Du-te după lemne. Și vezi să nu umbli brambura, c-acuș se-ntunecă.

Lennie se puse greoi pe picioare și dispăru în hățiș. George rămase culcat, fluierând domol pentru sine. Dinspre râu se auzea plescăind apa. În direcția unde pornise Lennie. George se opri din fluierat și-și ascuți auzul.

— Bietu' nerod, spuse încetișor, și începu iar să fluiera.

O clipă mai târziu se auziră trosnind prin hățiș pașii lui Lennie, care se și întorsese. Ducea în mână o singură nuielușă de salcie. George se așeză în capul oaselor.

— Așa! spuse brusc, dă-mi șoarecu' ăla!

Dar Lennie înscena o complicată pantomimă de inocență.

— Care șoarec, George? Io n-am nici un șoarec.

George ținea mâna întinsă.

— Haide, dă-l încoa. Nu mă duci tu pe mine.

Lennie șovăi, se dădu înapoi, se uită disperat spre partea hățişului, de parcă ar fi chibzuit dacă să nu se refugieze acolo. George spuse rece:

— Îmi dai șoarecu' ăla, ori mă faci să te pocnesc?

— Ce să-ți dau?

— Știi foarte bine ce, afurisitule. Dă-ncoa șoarecu'!

Lennie băgă mâna în buzunar, cu șovăială. Glasul începu să-i tremure nițel.

— Da' de ce să nu poci să-l ții? Nu-i a lu' nimeni șoarecu' ăsta. Nu-l furai. Îl găsii mort, lângă drum.

Mâna lui George rămânea întinsă, poruncitor. Cu încetineală, ca un cățel care nu vrea să a-ducă înapoi mingea aruncată de stăpânul său, Lennie se apropie, se dete înapoi, se apropie iar. George pocni din degete, tare, și la acest zgomot Lennie îi puse șoarecele în mână.

— Da' nu făceam m'ca rău cu el, George. Numa' ce-l mângâiam.

George se sculă și aruncă șoarecele cât putu de departe în hățişul peste care se lăsa întunericul, apoi se duse către apă și se spălă pe mâini.

— Nebun prost ce ești! Ce credeai că nu văz cum te-ai udat pe picioare când ai trecut apa să-l iei?

Auzi plânsul scâncit al lui Lennie și se roti pe călcâie.

— Te smiorcăi ca un țânc! Doamne, Cristoase! Gogeamite flăcău în toată firea!

Lui Lennie îi tremura buza și ochii îi înotau în lacrimi.

— Î, î, George!

George îi puse mâna pe umăr.

— Nu ți l-am luat numa' așa, de răutate. Șoarecu' ăla apucase să putrezească, Lennie, și-apoi îl și zdrobiseși tot mângâindu-l. Las' că găsești tu altu' proaspăt, și p-ăla te las să-l ții nițel.

Lennie se așeză și lăsă capul în jos, abătut.

— Nu știi unde mai e alt șoarec. Știu o cocoană care mi-i da mie todauna când îi prindea. Da' cocoana aia nu-i aciia.

George îl maimuțări.

— O cocoană, ai? Nici măcar nu ții minte cine era cocoana aia. Păi nu era chiar tuș'ta Clara? Și p'ormă nu ți i-a mai dat, nici ea. C-a văz't că-i omorai mereu.

Lennie își ridică ochii triști către el.

— Păi dacă era așa mici, spuse, parcă s-ar fi scuzat. Io îi mângâiam, da' nu trecea mult și mă mușca de dește și-atuncea le ciupeam un pic capu' și ei murea, fiincă era așa mici... George, aș vrea s-avem mai repede iepurii ăia, iepurii nu e așa mici.

— Dă-i dracu' de iepuri. Ție nu poa' să ți se dea pe mână nici măcar șoareci vii. Tuș'ta Clara îți dete un șoarec de gumă și tu nici nu te uitai la el.

— Păi nu era bun să-l mângâi, făcu Lennie.

Vâlvătaia asfințitului pierea de pe culmile munților, și amurgul se lăsa peste vale; printre sălcii și sicomori se strecura penumbra. Un crap mare se ridică la suprafața lacului, hăpăi după aer și apoi se cufundă iar misterios în oglinda întunecată, lasând în urmă-i cercuri crescânde. Deasupra capetelor celor doi, frunzișul fremăta iar și smocuri mici de scamă de salcie se lăsau prin aer și aterizau pe suprafața lacului.

— Ai de gând s-aduci lemnele alea? Întrebă George. E o groază colo, după copacu' ăla, rămase de la viitură. Ia du-te și adă-le.

Lennie se duse îndărătul copacului și scoase de-acolo un braț de frunze și de crenguțe uscate. Le aruncă grămadă peste mormanul de cenușă veche și merse din nou și apoi încă o dată, s-aducă altele. Se

făcuse aproape noapte. Aripa unei turturele tremură peste apă. George se duse către morman și aprinse frunzele uscate. Flacăra se înalță scârțâind printre crenguțe și se lăți. George își desfăcu boccea și scoase la iveală trei cutii cu conserve de fasole boabe. Le rându, în picioare, în jurul focului, aproape de dogoare, dar fără să le atingă flacăra.

— E la fasole, colo, pentru patru inși, zise George.

Lennie îl urmărea, de cealaltă parte a focului. Spuse, răbdător:

— Mie-mi place cu zeamă de roșii.

— Ei, d-aia n-avem! izbucni George. Numa' ce n-avem aia vrei.

Doamne sfinte, să fiu io singur, ce bine-aș duce-o! M-aș duce să caut de lucru și-aș munci, făr' de nici o supărare. Nu tu belele, nu tu nimic, și la capu' lunii, ia-ți băiete ăi cinzeci de dolari și du-te cu ei la oraș și fă cu ei ce poțești. Păi cum, aș putea să stau toată noptea într-o casă cu fete, aș putea să mănânc unde-aș pofti, și pe la oțele și-or'unde, și să comand or'ce mi-ar trece prin gând. Fir-ar să fie! Și-asta aș putea s-o fac în fiștecare afurisită de lună. Să-mi iau o juma' de vadră de whisky, ori să joc câte-o partidă de biliard.

Lennie, în genunchi, urmărea mânia lui George, și fața îi era crispată de teroare.

— Și de ce am parte? continuă George furios. De tine!... De nici o muncă nu ești în stare să te ții... și din pricina ta pierz și io or'ce treabă care-o gădesc. Mă faci să mă fâ'țai de colo până colo, numa' asta faci. Și parcă n-ar fi destul de rău și-așa, mă mai bagi în tărășanii. Tu faci rele și io trebuie să te scap!

Glasul i se ridicase, aproape striga.

— Nebunule și tembelule! Întruna mă fierbi!

Începu a vorbi afectat ca fetițele când se maimuțăresc unele pe altele.

— Doar am zis că să pipăi rochia fetii ăleia, doar am zis că s-o mângâi ca p-un șoricel... Păi de un' naiba să știe ea că tu doar vrei să-i pipăi rochia? Ea se smucește 'napoi și tu o ții crampon de parc-ar fi șoarec. O faci să să pună pe urlat, și-apoi va să stăm toată ziua ascunși în șanțu' de irigație, cu toți vlăjganii ăia cotrobăind după noi, și după aia s-o tulim pe furiș, în întuneric, și să trebuie să ne cărăm din ținut. Mereu faci câte-o boacăna d-asta, mereu. Te-aș băga-ntr-o cușcă, c-un milion de șoareci, să-i tot mângâi!

Brusc îl părăsi mânia. Se uită dincolo de foc, la fața chinuită a lui Lennie, și-apoi, rușinat, își aținti privirea în flăcări.

Se lăsase noaptea, dar vâlvățile luminau trunchiurile copacilor și crengile boltite deasupra apei. Lennie se târî încet, cu precauție, în jurul focului, până ajunse lângă George. Se așeză pe călcâie. George întoarse cutiile de conserve cu altă față spre foc. Se făcu că nu bagă de seamă că Lennie se apropiase de el.

— George! domol de tot.

Nici un răspuns.

— George!

— Ce vrei?

— Glumii, George. Mie nu-mi trebuie nici o zeamă de roșii. N-aș mânca zeamă de roșii, aciia, lângă mine să fie, acușica.

— Să fie aciia, ai putea să mănânci.

— Da' io n-aș mânca nici un pic, George. Toată ți-aș lăsa-o ție. S-o torni peste fasolea ta, și io nici că m-aș atinge de ea.

George tot se mai uita posac în flăcările focului.

— Când stau și mă gândesc ce viață bună aș avea, să nu te am pe tine-n cârcă, îmi vine nebunie... Nu poci s-am pic de liniște.

Lennie tot mai sta în genunchi. Își ridică privirea spre întunericul de

dincolo de apă.

— George, vrei să plec, să te las singur?

— Unde naiba poci tu să pleci?

— Păi poci. Poci să plec sus la deal, colo. Undeva găesc io o peșteră.

— Așa, ai? Și ce naiba-ai mânca? Că n-ai destulă minte să găsești n'ica.

— Aș găsi io câte ceva, George. Că n-am nevoie de bunătăți, stropite cu zeamă de roșii... Aș sta lungit la soare și nu mi-ar făcea nimenea n'ica. Și da' găesc un șoarece, îl țiu. Nu mi-l mai ia nimeni.

George îi aruncă o privire iute, scrutătoare.

— Am fost rău, ai?

— Dacă nu mai vrei să stau cu tine, io poci să plec la deal și să caut o peșteră. Poci să plec, când vrei tu.

— Ei, haide! Glumii și io așa, Lennie! Că io vreau să stai cu mine. Necazu' cu șoarecii e că todauna-i omori... Îți spui io ce facem, Lennie. Cu prima ocazie ce-oi putea, o să-ți dau un cățelandru. Poate că p-ăla nu-l omori. Și-ar fi mai bun ca șoarecii. Și-ai putea să-l și mângii mai tare.

Lennie ocoli momeala. Simțise că e în avantaj.

— Dacă nu mai vrei să stau cu tine, n-ai decât să spui, și io mă duc sus la deal și trăiesc de capu' meu. Și n-o să mai îmi fure nimeni șoarecii.

George zise:

— Vreau să rămâi cu mine, Lennie. Doamne, Isuse, te-ar putea lua drept o fiară și te-ar împușca, dac-ai umbla singur. Nu, tu rămâi cu mine. Tușă-ti Clara nu i-ar plăcea să te știe umblând așa singur, chit că-i moartă.

Lennie se făcu viclean:

— Spune, ce mi-ai mai spus al'dată.

— Ce să-ți spun?

— De iepuri. George se oțărâ:

— Nu mă mai duce tu pe mine de nas.

Lennie se rugă:

— Haide, George. Spune. Te rog, George! Cum ai mai spus al'dată.

— Te unge la inimă, ai? Hai că-ți spui, și după aia mâncăm.

Glasul lui George deveni grav. Își repeta vorbele într-un anumit ritm, de parcă le-ar mai fi spus de multe ori până atunci.

— De-alde noi, ăștia, care muncește pe la ferme, e oamenii ăi mai singuri de pe lume. N-are familie. N-are nici un locșor al lor un' să se ducă. Vine la câte-o fermă și muncește pe brânci pân-adună un ban, și-apoi se duce la oraș și-i curge pintre degete ce-a adunat, și de cum se trezește, iar se duce să se spetească la altă fermă. Nu speră n'ica, n-așteaptă n'ica, n-are nici un viitor.

Lennie era încântat.

— Așa, așa. Acu' zi de noi.

George vorbi mai departe.

— Da' noi nu sântem d'ăia. Noi avem ce-aștepta, noi avem un viitor. Noi avem fiștecare cu cine sta de vorbă, cu cine-i pasă de noi. N-avem de ce să ședem la local și să ne cheltuim biștarii fiincă n-avem un' să ne ducem. Alți tipi dacă nimerește la zdup, poa' să putrezească acolo, că nu le duce de grijă nimenea, nu-i pasă la nimenea nici cât de-o ceapă degerată... Da' noi, nu.

Lennie îi ținu isonul.

— *Da' noi nu. Vrei să știi de ce? Fiincă... fiincă io te am pe tine care-mi porți de grijă și tu mă ai pe mine care-ți port de grijă, și d-aia.*

Râse încântat.

— Hai, George, zii 'nainte!

— Păi știi pe de rost. Poci să zici și tu.

— Nu, tu. Io mai uit din ele. Hai, zi cum o să fie.

— Hai că zic. Într-o bună zi o s-avem toți biștarii adunați, și-o să ne cumpărăm o căsuță și vreo două pogoane colo, ș-o vacă, și niște purcei și...

— *Și-o să trăim în belșug din rodu' pământului*, urlă Lennie. Și-o s-avem iepuri de casă! Hai, zii, George! Zii ce-o s-avem în grădină, și de iepurii din cuști, și de ploaie, iarna, și de sobă, și ce groasă o să fie smântâna pe lapte, de s-o tai cu cuțitu'. Zii d-asta, George.

— Da' ce nu zici tu? Că văz că știi tot.

— No... tu să zici. Că nu-i totuna când zic io. Hai... George! Cum o să văz io de iepuri.

— Bine, făcu George. O s-avem grădină mare de zarzavat ș-o cușcă pentru iepuri și-o s-avem și găini. Și când o ploua, iarna, o să zicem dă-l dracu' de lucru, ș-o să facem un foc în sobă ș-o să ședem p-alături, s-ascultăm cum răpăie ploaia p-acoperiș... Prostii! Dă-o dracului!

Scoase briceagul.

— Nu mai am timp să mai zic.

Înfipse briceagul în capacul uneia dintre cutii, îl tăie afară cu totul și puse în mâna lui Lennie cutia deschisă. Apoi deschise o a doua. Din buzunarul hainei scoase la iveală două linguri și-i dete una lui Lennie.

Sedeau lângă foc și-și umpleau gura cu fasole și mestecau vârtos. Lui Lennie îi scăpară din colțul gurii câteva boabe de fasole. George gesticula ou lingura.

— Ce spui tu mâine când te-o întreba ceva șefu', colo la fermă?

Lennie se opri din mestecat și înghiți. După față se vedea că se concentrează.

— Nu... nu suflu o vorbă.

— Brava, băiete! Așa, vezi, Lennie! Pesemne te faci mai bine. Când om avea alea câteva pogoane, crez c-oi putea să te las să vezi de iepuri! Mai cu seamă dacă ții minte așa bine.

Lennie se sufoca de mândrie.

— Io poci să ții minte, zise.

George semnaliză iar cu lingura.

— Fii atent, Lennie. Vreau să te uiți bine la locul ăsta. Poci să-l ții minte, nu? Ferma-i la vr'un sfert de milă mai încolo, pe drumu' ăla. N-ai decât să te ții după râu.

— Păi sigur, făcu Lennie. Țiu io minte. Ce, nu ținui minte că să nu suflu-o vorbă?

— Ținuși, cum să nu! Ei, acu' ascultă acia, Lennie, de ți se mai întâmplă cumva să dai iar de vr'un bocluc, cum ți s-a tot întâmplat, vreau să vii încoa' în locu' ăsta și să te-ascunzi în hățiș.

— Să te-ascunzi în hățiș, rosti Lennie arar.

— Să te-ascunzi în hățiș până viu io după tine. Poci să ții minte asta?

— Păi, sigur că poci, George. M-ascunz în hățiș până vii tu.

— Da' n-ai să intri iar în bocluc, c-alminteri nu te las să vezi de iepuri.

Își zvârli cutia goală de fasole către hățiș.

— Nu intru-n bocluc, George. Nu suflu o vorbă.

— E-n regulă. Adu-ți legătura-ncoa, lângă foc. O să fie mișto de dormit acia. Te uiți în sus, și frunzișu'. Nu mai pune pe foc. Lăsăm să se stingă.

Își făcură culcușurile pe nisip și. pe când vâlvătaia focului scădea, aria luminată se tot micșora; crengile boltite pieriră și doar un licăr slab mai arăta unde erau trunchiurile copacilor. Din întuneric Lennie chemă:

— George, dormi?

— No. Ce-i?

— S-avem iepuri de mai multe colori, George.

— Cum să nu, făcu George somnoros. Roșii și-albaștri și verzi, Lennie. Milioane de iepuri...

— Și cu blana mare, George, cum am văz't la bâlci, la Sacramento.

— Îhî, cu blana mare.

— Că io poci și să plec, George, și să stau într-o peșteră.

— Poci și să pleci la naiba, zise George. Tacă-ți gura acu'.

Jăratecul pălea. De sus de pe deal, deasupra râului, venea lătratul jalnic al unui coyot și un câine răspundea, de cealaltă parte a apei. Frunzișul sicomorilor susura în adierea unui vinticel de noapte.

CAPITOLUL DOI

BARACA-DORMITOR ERA O CONSTRUCȚIE lungă, dreptunghiulară. Înăuntru, pereții erau spoțiți cu var și dușumeaua ne vopsită. Trei pereți aveau ferestre mici, pătrate, iar al patrulea o ușă solidă, cu o încuietoare de lemn. Lipite de pereți erau opt paturi înguste de scânduri, cinci dintre ele așternute cu pături și celelalte trei cu salteaua de sac la vedere.

Deasupra fiecărui culcuș era bătută în cuie o lădiță pentru mere, cu deschizătura înainte, încât alcătuia două rafturi pentru obiectele personale ale celui care ocupa patul. Și aceste rafturi erau încărcate cu mărunțișuri — săpun și pudră de talc și brieruri de ras — și cu acele reviste-magazin din Vest, pe care muncitorii de pe la ferme se dau în vânt să le citească și să le ironizeze, crezând în mima lor tot ce scriu ele. Mai erau pe rafturi medicamente, mici fiole, piepteni; iar de niște cuie bătute în laturile lădiței atârnavă vreo două cravate. Lângă un perete se afla o sobă neagră de tablă, cu burlanul scos drept în sus prin tavan. În mijlocul încăperii era o masă mare, pătrată, cu tăblia plină de cărți de joc risipite în dezordine, și împrejurul ei erau așezate lăzi ce slujeau de scaune jucătorilor.

Pe la ceasurile zece dimineața soarele arunca pntr-una din ferestrele laterale o dungă strălucitoare încărcată cu pulbere, iar muștele săgetau raza, ba năvălind în ea, ba zvâcnind afară, ca niște stele căzătoare.

Încuietoarea de lemn se săltă. Ușa se deschise și intră un bătrân înalt, adus de umeri. Purta pantaloni de pânză albastră și ținea în mâna stângă un măturoi mare cu coadă. Îndărătul lui venea George și îndărătul lui George, Lennie.

— Șefu' v-aștepta aseară, spuse moșul. Foc s-a făcut azi 'neață când a văz't că nu furăți aciia să ieșiți la lucru.

Întinse brațul drept și, din mânecă, ieși un ciot de încheietură, rotund, fără mână.

— Puteți să luați alea două paturi de colo, zise, arătând două culcușuri din preajma sobei.

George merse într-acolo și își trânti păturile pe sacul de paie ce servea drept saltea. Se uită în lădița-etajeră și culese de acolo o cutie mică de tablă galbenă.

— Hei? Ce naiba-i asta?

— Habar n-am, spuse bătrânul.

— Auzi ce z'ce: „Distruge radical păduchii, gândacii și alți paraziți". Ce dracu, ce blestемate de paturi ne dați aciia? N-avem chef să ne umplem pantalonii de bâzdâgăanii.

Bătrânul rândaș își mută mătura între cot și subțioară și întinse mâna după cutie. Examină grijuliu eticheta.

— Stai că vă spui io ce e, zise în cele din urmă, ăl de pe urmă care dormi în patu' ăsta fu un fierar... Al dracu' de treabă era, și curat ce nu se

mai află. Avea obicei de-și spăla manile și după ce mânca.

— Atunci cum naiba făcu păduchi?

George începea să se înfurie, cu încetul. Lennie își puse balotul pe culcușul alăturat și se așeză. Îl urmărea pe George cu gura deschisă.

— Stai că-ți spui acușica, zise bătrânul rânduș. Fieraru' ăsta de care vă spusei — Whitty îi zicea — era un tip care-ar fi presărat cu d-asta și unde nu era insecte neam, numa' așa, ca să fie el sigur. Păi, să vă spui io ce făcea... La masă-și cojea cartofii fierți, și nu-i mânca pân' nu zgândărea din ei fiștece firicel negru. Și de era vro petișoară roșie-ntr-un ou, zor nevoie s-o scoată. Pân' la urmă d-aia a și plecat, nu-i convenea mâncarea. Așa era el, curat. Avea obicei de se gătea duminica și dacă nu se ducea nicăieri își puneă pân' și cravată la gât, ș-apoi ședea-n baracă, pe pat.

— Nu'ș' dac-o fi chiar așa, făcu George, sceptic. De ce ziseși că plecă?

Bătrânul vârî cutia în buzunar și își frecă țepii de pe obraz cu încheieturile degetelor.

— Păi... de... plecă și el, cum pleacă oricare. 'Cea că nu-i convine mâncarea. Vrea și el să se vânture... N-a zâs n'ica decât de mâncare. Într-o seară, cică: „Dați-mi socoteala”, cum face orișicare.

George ridică salteaua și se uită dedesubtul ei. Se aplecă și controlă de aproape pânda de sac. Îndată se sculă și Lennie și făcu la fel la patul lui. În cele din urmă George păru satisfăcut. Despături balotul și rânduî lucruri pe poliță: briciul de ras și o bucată de săpun, pieptenele și o sticluță cu pilule, unsoarea de frecție și bandajul de piele pentru încheietura mâinii. Apoi își făcu culcușul, așternând frumos păturile.

Bătrânul spuse:

— Zic că vine acușica șefu'. Se burzului rău când nu vă văzu acia azi 'neață. Intră la noi taman când mâncam gustarea dintâi și se răsti: „Da' un' dracu' e ăia noii?” Și la grăjdar a zbierat de mama focului.

George netezi o cută a păturii și se așeză pe pat.

— Și la grăjdar a zbierat de mama focului? întrebă.

— Păi dar... Vezi că grăjdarul îi negru.

— Negru, ai?

— Îhî. Băiat bun și-ăla. S-a ales cu spinarea strâmbă de când l-a pocnit un cal. Șefu' zbiară la el de mama focului când e mânios. Da' grăjdarului nici că-i pasă... Ala citește o groază. Are cărți în odaie la el.

— Și șefu' cam ce fel de om e? întrebă George.

— Păi, e om de treabă. Se cam înfurie când și când, da-i om de treabă. Păi, uite, să-ți spui ceva. Știi ce făcu de Crăciun? Aduse o juma' de vadră de whisky, chiar acia, și cică: „Beți, băieți, poftă bună. O dată pe an e Crăciun.”

— Nu zău? Chiar o juma' de vadră?

— Da, dom'le. Doamne, ce-am mai petrecut! L-au lăsat și pe Negru să intre acia-n seara aia. Cărăușu' ăla micu', de-i zice Smitty, s-a luat la bătaie cu negru'. S-a descurcat destul de bine. Băieții nu l-au lăsat să dea și cu picioarele, și-așa că Negru l-a doborât. Să fi putut să dea și cu picioarele, Smitty zicea că-l omora pe Negru. Băieții-au zis că unde Negru are spinarea strâmbă, Smitty n-are voie să-i dea cu picioarele.

Se opri să savureze amintirea.

— După aia, băieții s-au dus la Soledad, și-au petrecut de-au întors târgu' pe dos. Io nu m-am dus. Mie nu-mi mai arde de d'alde-astea.

Lennie tocmai termina să-și aștearnă patul. Încuietorea de lemn se săltă iar, și ușa se deschise. Un bărbat mic și îndesat stătea în prag. Purta pantaloni de doc albaștri, o cămașă de flanelă, o vestă neagră cu nasturii descheiați și o haină neagră. Ținea degetele mari înfiipte în cingătoare de-o parte și de alta a unei cătărâmi pătrate, de oțel. Avea în cap o pălărie murdară, cafenie, și purta cizme cu tocuri înalte și cu pinteni, drept

dovadă că nu era muncitor cu ziua.

Bătrânul rânđaș îi aruncă repede o privire și apoi își târșâi picioarele spre ușă, frecându-și țepii bărbii cu încheieturile degetelor.

— Chiar acu' veniră și oamenii ăia, zise, când trecu târșâind pe lângă șef și ieși pe ușă.

Șeful intră, cu pașii mărunți și repezi ai unui bărbat cu picioarele groase.

— Le scrisesem la alde Murray și Ready că-mi trebuie doi oameni azi dimineață. Unde vă sunt tichetede de angajament?

George vârî mâna în buzunar, scoase cartoanele și le dădu șefului.

— Nu-s de vină Murray și Ready. Scrie clar pe tichet că trebuia să fiți aici la lucru azi dimineață.

George își pironise privirea în încălțările sale.

— Șoferu' de la otobuz ne-a îndrumat anapoda, spuse. A trebuit să umblăm pe jos zece mile. 'Cea c-am și ajuns, când n-ajunsesem. Azi 'neață nu găsirăm pe nimeni să ne-aducă 'ncoa.

Șeful se uită chiorâș.

— De, a trebuit să trimit carele de grâne cu doi încărcători lipsă. Acu' degeaba vă mai duceți, până după prânz.

Scoase din buzunar caietul cu înregistrarea orelor de lucru și îl deschise la pagina unde era înfipt un creion. George se încruntă cu tâlc la Lennie, iar Lennie dete din cap, ca să arate că înțelesese.

Șeful își umezi creionul cu limba.

— Cum te cheamă?

— George Milton.

— Da' pe 'mneata?

George zise:

— Pe dânsu'-l cheamă Lennie Small.

Numele fură trecute în caiet.

— Așa, va să zică azi e-n douăzeci, douăzeci la amiază.

Închise caietul.

— Unde-ați lucrat mai 'nainte, băieți?

— Pe lângă Weed, zise George.

— Și 'mneata, tot acolo? către Lennie.

— Îhî, și dânsu' tot acolo, făcu George.

Șeful arătă, glumeț, către Lennie.

— Nu prea-i vorbăreț, ai?

— Nu, nu prea, da' de muncit, muncește cât șapte. E tare ca un taur.

Lennie zâmbi pentru sine,

— Tare ca un taur, repetă.

George se încruntă la el, și Lennie își plecă ochii, rușinat că uitase.

Șeful spuse brusc:

— Ascultă, Small!

Lennie ridică ochii.

— Ce știi să faci?

Înspăimântat, Lennie se uită la George, după ajutor.

— Poa' să facă tot ce-i spui, zise George. Poa' să-ncarce și să care sacii cu grăunțe. E cărauș bun. Știe să grăpeze. Poa' să facă orice. Puneți-l la încercare și-o să vedeți.

Șeful se întoarse către George.

— Atunci de ce nu-l lași să răspundă el? Pe cine vrei 'mneata să tragi pe sfoară?

George vorbi repezit, cu glas tare.

— A! nu zic că-i deștept. Nu e. Ce *zic* e că muncește grozav! Poa' să ridice o greutate de două sute de kile.

Şeful băgă caietele în buzunar, cu un gest hotărât. Îşi încârligă degetele mari în cingătoare şi se uită chiorâş, cu un ochi aproape închis.

— Ascultă, ce-mi vinzi mie?

— Cum?

— Te-am întrebat ce interes ai tu de flăcăul ăsla? Nu cumva îi iei banii, la plată?

— No, cum o să-i iau?... Cum adică, 'mneata crezi că umblu să-l vânz?

— Păi, eu n-am văzut un om să se zbată atâta pentru altu'. Aş vrea doar să ştiu care ți-e interesu'?

George spuse:

— Mi-e... văr. I-am făgăduit bătrânii lui c-oi avea grijă de dânsu'. L-a lovit în cap un cal când era mic. Da' al'minteri e ca toată lumea. Atâta că nu-i deştept. Da' ştie să facă orice-i spui.

Şeful întoarse niţel capul.

— De... ca să care saci cu orz, ştie Dumnezeu că nu-i trebuie minte. Da' nu-ncerca să mă păcăleşti, mă Milton. Să ştii că-s cu ochii pe tine. 'Ce-aţi plecat din Weed?

— Se isprăvise treaba, spuse George repede.

— Ce fel de treabă?

— Am... am săpat o hazna.

— Bine. Da' să nu-ncerci să mă duci pe mine. Am mai văzut eu deştepţi şi 'naintea ta. După masă ieşiţi la lucru cu echipele de grâne. Se strânge orzu' la maşina de treerat. Ieşiţi cu atelaju' lu' Slim.

— Slim?

— Îhî, cărauşu' ăla mare, 'nalt. Îl vedeţi voi la masă.

Se întoarse abrupt şi se îndreptă spre uşă, dar, înainte de a pleca, se mai întoarse o dată şi îi privi îndelung pe cei doi.

Când zgomotul paşilor lui pieri, George se îndreptă spre Lennie.

— Parcă ne-nţelesesem sa nu suflă o vorbă. Trebuia să-ţi ții gura aia spartă şi să mă laşi pe mine să vorbesc. Cât pe ce să nu ne mai ia.

Lennie se holbă disperat la mâinile sale.

— Uitai, George.

— Aşa, uitai. Tu mereu uiţi, şi io mereu va să te scot de la ananghie.

Se aşeză greoi pe pat.

— Acu' e cu ochii pe noi. Acu' trebuie să băgăm de seamă să nu facem boacăne. Să-ţi ții fleoanca aia, să nu mai fii gură spartă.

Tăcu posomorât.

— George.

— Ce mai vrei?

— Nu-i aşa că nu m-a lovit nici un cal în cap, ai, George?

— Bine era dacă te lovea, îi răspunse George, cu răutate. Scăpa lumea de-o groază de necazuri.

— Ziseşi că ți-s văr, George.

— Ei, minţii. Noroc că-i minciună. Să fi fost rudă cu tine, mă-mpuşcam.

Se opri brusc, păşi spre uşa deschisă şi privi afară.

— I-ascultă, de ce dracu' tragi cu urechea?

Moşul intră domol în odaie. Ținea măturoiul în mână. Şi pe urmele lui venea, târând labele, un câine ciobănesc, cu botul sur şi cu ochii bătrâni, padizi şi orbi.

Câinele se căsni, olog, până într-un colţ al odăii, unde se tolăni, mârâind domol şi lingându-şi blana sură, jigărită. Bătrânul argat îl urmări din ochi până văzu că s-a liniştit.

— Nu trăgeam cu urechea. Stăm şi io la umbră un picuţ şi scărmănăm câinele. Acuşa terminai de măturat spălătoru'.

— Ba-ţi ciuleai urechile la ce vorbeam noi aciia, zise George. Nu-mi

place să-și vâre nimeni nasu'n treburile mele.

Bătrânul se uită stânjenit de la George la Lennie, și de la Lennie iar la George.

— Veneam și io 'ncoa, zise. Nici n-auzeam ce vorbeai voi. Ce mă-ntereșează pe mine ce vorbeai voi. Cine lucrează la o fermă nu-ntreabă n'ica.

— Și bine face, zise George, muindu-se nițel, dacă vrea să mai lucreze acolo mult.

Dar apărarea rânđașului îl liniștise.

— Hai, acu' stai și așaz'te un pic, zise. Da' bătrân mai e câinele ăsta.

— Îhî, îl am de când era cățelandru. Ce mai câine bun la oi a fost, când era tânăr.

Propti mătura de-un perete și-și frecă țepii albi din obraz cu încheieturile degetelor.

— Cum îți plăcu șefu'?

— Îmi plăcu. Pare om de treabă.

— E om bun, se învoi argatul. Trebuie să știi să-l iei.

În clipa aceasta intră un tânăr în baraca-dormitor. Un tânăr subțiratic, cu fața oacheșă, cu ochii căprui și cu părul foarte des și creț. Purta în mîna stîngă o mănușă de lucru și, asemenea șefului, era încălțat cu cizme înalte cu tocuri.

— L-ați văzut pe babacu'?

Rânđașul zise:

— Fu acia adineauri, Curley¹. Crez că s-o fi dus spre bucătărie.

— Mă duc să-l prinz, zise Curley.

Dădu cu ochii de noii-sosiți și se opri. Se uită cu răceală la George, apoi la Lennie. Brațele i se îndoieră treptat din coate și mîinile i se strînseseră pumn. Se încordă și se cocoșă un pic, uitându-se de parcă socotea și amenința totodată. Lennie, sub privirea lui, prinse a se frămînta și a mișca din picioare, neliniștit. Curley păși binișor pînă la el.

— Voi sînteți ăi noi pe care-i aștepta babacu'?

— Chiar acu' am venit, spuse George.

— Lasă-l p-ăsta marele să spuie.

Lennie se zvârcolea pe loc, de stânjenit ce era. George zise:

— Da' dacă n-o avea poftă să spuie?

Curley își smuci trupul spre el.

— Cristosu' lui, să vorbească când e-ntrebat. Da' tu ce dracu te vâri?

— Umblăm împreună, spuse George cu răceală.

— Zi așa, d-aia.

George sta încordat, neclintit.

— Da, d-aia.

Lennie îl privea neajutorat pe George, așteptînd instrucțiuni.

— Și tu nu-i dai voie să vorbească lu' găliganu' ăsta marele, ai?

— Să vorbească dacă are să-ți spuie ceva.

Dete ușor din cap spre Lennie.

— Chiar acu-am venit, spuse blînd Lennie.

Curley îl privi țintă.

— Ei, al'dată să răspunzi când ți se vorbește.

Se îndreptă spre ușă și ieși, cu coatele însă nițel îndoite în afară.

George îl urmări din ochi pînă dispăru și apoi se întoarse către rânđași.

— Ascultă, ce i se năzări ăstuia?

Bătrânul se uită prudent după ușă. ca să se convingă că nu-l auzea nimeni.

¹ Curley ar putea fi o poreclă: Crețu

— Curley ăsta e iute de mână. A făcut și nițel box, e în categoria pană, da-i iute de mână.

— N-ar' decât să fie, făcu George. Da' de ce să se lege de Lennie. Lennie nu-i făcu n'ica. Ce-are cu Lennie?

Argatul chibzui.

— De, ți-oi spune ceva, Curley e și dânsu' la fel c-o samă de flăcăi d-ăștia mărunței. Toată ziua, bună ziua, caută gâlceavă flăcăilor mari. De parcă le-ar purta sâmbetele că nu-i și el mare. 'Mneata n-ai mai văz't flăcăi d-ăștia mărunței? Mereu le sare țandăra și cată gâlceavă.

— Te crez c-am văz't și io destui mititei d-ăștia afurisiți. Da' Curley al vostru ar face bine și-l lase-n pace pe Lennie. Lennie nu-i iute de mână, da' așchiuța asta de Curley o să dea de dracu' dacă se joacă cu Lennie.

— Ei, da' Curley-i iute de mână, făcu sceptic bătrânul rânduș. Io todauna am gândit că nu-i drept așa. Să zicem, mă rog, c-ar sări Curley la unu' mare și că l-ar bate. Toată lumea cică ce grozav e Curley. Da' ia să zicem că sare la unu mare și-l bate ăla pe el. Toată lumea, atunci, cică ăl mare trebuia să-și găsească pe unu' cât el să se bată, și poa' să și tabere toți pe el. Io todauna am gândit că asta nu-i drept. Orice-ar face, pare-se că lu' Curley nimeni nu poa' să-i vie de hac.

George sta cu ochii la ușă. Spuse pe un ton de prevestire rea:

— De, cu Lennie să ia seama. Lennie nu-i boxer, da' Lennie-i tare și iute, și Lennie nu știe de reguli.

Merse către masa pătrată și se așeză pe una din lăzi. Strânse pachet câteva cărți și începu să le amestece.

Moșul se așeză și el pe o ladă.

— Să nu-i spui lu' Curley c-am zis n'ica. M-ar da afară. Lui ce-i pasă. Pe el nu poa' să-l dea nimeni afară, că-i fecioru' stăpânului.

George tăie cărțile și începu să le întoarcă, uitându-se la fiecare și aruncându-le pe masă una peste alta.

— Curley ăsta al vostru, zise, mi se pare că-i un pui de năpârcă. Nu-i înghit p-afurisiții ăștia mici.

— Mie mi se pare că parc-ar fi mai rău de la o vreme. Se însură acu' vro două săptămâni. Nevas'sa stă acolo-n casa lu' șefu'. Curley parcă-i mai țanțoș de când se-nsură.

George bombăni:

— O fi făcând pe grozavu' de ochii nevستی-și.

Moșul se însufleți la bîrfă.

— Îi văzuși mînușă, a din mîna stîngă?

— Îhî. O văzui.

— Ei, mînușă aia e plină de vaselină.

— Vaselină? Pen' ce dracu'?

— Ei, ți-oi spune. Curley cică-și ține mîna aia moale pentru nevas'sa. George se absorbi în studiul cărților lui.

— Să-i fie rușine să povestească de-alde-astea, zise.

Bătrânul se simți reconfortat. Obținuse de la George un vot de blam. Acum era pe teren ferm și vorbi mai confidențial.

— Stai s-o vezi pe nevas'sa, zise.

George tăie iar cărțile și întinse o pasiență, încet și deliberat.

— Frumușică?

— Îhâ. Frumușică... da'...

George își studia cărțile.

— Da' ce?

— De... Îi joacă ochii după bărbați.

— Așa? Măritată de două săptămâni și-i joacă ochii după bărbați? D-aia l-o fi furnicând prin pantaloni pe Curley.

— Am văz't-o cum îl clocește din ochi pe Slim. Slim e-un căraș de

frunte. E chipeș al naibii. Slim n-are nevoie să poarte cizme cu tocuri înalte când e-n caru' cu grâne. Am văz't io cum îi făcea ochi dulci lu' Slim. Curley n-a văz't-o. Am văz't cum îi făcea ochi dulci și lu' Carlson.

George nu răspunse.

— Pesemne c-o să petrecem bine p-acia.

Argatul cel bătrân se ridică de pe ladă.

— Știi ce crez io?

George nu răspunse.

— Ei, io crez că s-a-nsurat c-o... putoare, Curley.

— Nu-i ăl dintâi, zise George. Au mai făcut-o destui 'nainte a lui.

Moșul se îndreptă spre ușă, și bătrânul său câine înălță capul și se uită împrejurii, apoi se căzni să se ridice și-l urmă.

— Trebuie să mă duc să scot lighenele de spălat pentru băieți. Acuș sosesc carele. Voi, băieți, o să cărați orz?

— Ihă.

— Nu-i spui n'ica lu' Curley ce-ți spusei?

— Aș, cum o să-i spui?

— Așa, om'le, să te uiți la ea. Să vezi dacă nu-i cum zic io, o putoare. Ieși pe ușă, în lumina vie a soarelui.

George așeza cărțile, gânditor, și l-e întorcea câte trei. Așeză patru trefle peste ași.

Pata de soare se așternuse acum pe dușumea și muștele zvâcneau prin ea ca niște scânteii. De afară se auzi zăngănit de hamuri și scârțâit de osii greu încărcate. Din depărtare veni deslușit o chemare:

— Hei, grăjdarule! Și apoi:

— Unde dracu' e blestematu' ăla de cioroi?

George își privi lung pasiența, apoi spulberă cărțile, amestecându-le, și se întoarse spre Lennie. Lennie sta culcat pe pat și-l observa.

— Ascultă, Lennie! Nu-i a bună acia. Mă tem. O să dai de necaz cu tipu' ăla, Curley. Am mai văz't io d-ald-ăștia. Acu' doar te-a dibuit. Crede că te-a băgat în sperieți, și-acu' o să-ți tragă o snopeală de cum i-o veni la îndemână.

Ochii lui Lennie erau speriați.

— Nu vreau să dau de necaz, spuse, jalnic. Nu-l lăsa să mă snopească, George!

George se ridică, trecu spre patul lui Lennie și se așeză.

— Urât mi-e soiu' ăsta de pramatii. Am văz't prea destui d-ăștia. Cum zice moșu', lu' Curley nu poa' să-i vie nimeni de hac, el nu zice niciodată n'ica. El todauna câștigă.

Reflectă o clipă:

— Dacă se leagă de tine, Lennie, trebuie să ne cărăm. Asta să-ți între bine-n cap. El e fecioru' șefului. Auzi tu, Lennie? Să cauți cu tot dinadinsu' să-l ocolești, auzi? Să nu vorbești neam cu el. Dacă vine p-acia, tu numa'decât treci în partea ailaltă a odăii. Așa să faci, Lennie, auzi tu?

— Io nu vroi să dau de necaz, se jelui Lennie. Io nu i-am făcut n'ica lui.

— Asta așa e, da' pentru tine tot degeaba-i, dac-o vrea Curley s-o facă pe grozavu' ca boxer. Tu atâta ține minte: să n-ai nimic d-a face cu el. O să ții minte?

— Sigur, George. Nu suflu o vorbă.

Zgomotul atelajelor ce se apropiau se întezu, tropotul de copite mari pe pământul tare, trasul hățurilor și zornăitul lanțurilor de șleauri. Oamenii strigau, de la un car la altul. George ședea pe pat lângă Lennie și se gândea, încruntat. Lennie întrebă sfios:

— Te-ai supărat, George?

— Nu m-am supărat pe tine. M-am supărat pe afuritu' ăsta de Curley. Trăgeam nădejde s-adunăm și noi un ban, muncind amândoi, chiar

și vro sută de dolari.

Glasul îi deveni hotărât:

— Să-l ocolești pe Curley, Lennie.

— Sigur, George. Nu suflu o vorbă.

— Nu-i da prilej să se lege de tine, da' dacă te bate, ticălosu', arată-i și tu lui.

— Ce să-i arăt, George?

— Lasă, las' că-ți spui io când. Urâți mi-s afurisiții ăștia d-alde el.

Ascultă, Lennie, dacă dai de vrun bocluc, mai ții minte ce ți-am spus să faci?

Lennie se ridică în cot. Fața i se contractă de gândire. Apoi ochii lui se îndreaptă triști către fața lui George.

— Dacă dau de vr'un bocluc nu mă mai lași să văz de iepuri.

— Nu asta am vrut să zic. Mai ții minte unde dormirăm azi noapte?

Colo jos lângă râu?

— Îhâ. Cum să nu țiu minte! Mă'uc acolo și m-ascunz în hățiș.

— Te ascunzi până viu io să te iau. Nu lași pe nimeni să te vază. Te ascunzi în hățișu' de lângă râu. Repetă asta.

— M-ascunz în hățișu' de lângă râu, colo jos în hățiș, lângă râu.

— Dacă dai de bocluc.

— Dacă dau de booluc.

Afară scârțâi o frână. Se auzi o chemare:

— Hei! Grăjdaru'! Hei! Grăjdarule!

George spuse:

— Repetă mereu singur, Lennie, să nu uiți.

Amândoi bărbații ridicară ochii, când dreptunghiul de soare din prag se umbri. O fată sta acolo și se uita înăuntru. Avea buze pline, date cu roșu, și ochii, depărtați între ei, gros fardați. Unghiile de la degete îi erau roșii. Părul îi atârna în suluri mici de bucle, ca niște cârnăciori. Purta un capot de stambă și pantofi de casă roșii, cu pompoane roșii din fulgi de struț pe căpute.

— Îl caut pe Curley, spuse.

Glasul ei avea un sunet nazal și fragil totodată. George își desprinsese privirea, apoi și-o întoarse iar.

— A fost aci adineauri, da' plecă.

— Așa!

Ea își puse mâinile la spate și se rezemă de tocul ușii, încât trupul îi sta proiectat înainte.

— Voi sunteți flăcăii ăi noi care-au sosit acu', ai?

— Îhî.

Privirea lui Lennie trecea peste trupul ei, și cu toate că ea părea să nu se uite la dânsul, se arcul nițeluș. Își privi unghiile degetelor.

— Câteodată vine p-aci, explică.

George spuse brusc:

— Da, da' acu nu-i acia.

— Dacă nu-i, va să-l caut pân alte părți, zise ea, jucăuș.

Lennie o urmărea, fascinat. George spuse:

— Dacă-l vă?, i-oi spune că l-ați cătat.

Ea zâmbi șiret și-și jucă șoldurile.

— Nu face rău cine caută, zise.

Îndărătul ei răsunară pași, în trecere. Ea întoarse capul.

— Bună, Slim, ce mai faci?

Prin ușă veni vocea lui Slim:

— Bună, dumneata ce faci? Arăți bine.

— Îl caut pe Curley și nu-l găsesc, Slim.

— De, pesemne nu l-ai cătat unde trebuia. L-am văz'it intrând acas' la voi.

Ea deveni brusc temătoare.

— Cu bine, băieți! strigă înlăuntrul barăcii dormitor, și plecă zorită.

George se uită la Lennie.

— Isuse, ce mai târâtură! Va-zică așa nevastă-și alese Curley.

— E frumoasă, făcu Lennie, defensiv.

— Păi dar! Și sfioasă, foc. Curley o să mai aibă de furcă cu asta. Atâta că pentru vro douăj' de dolari îl lasă.

Lennie tot mai ținea privirea pironită asupra ușii unde fusese femeia.

— Doamne, frumoasă era!

Zâmbea admirativ. George coborî o privire iute asupra-i, apoi îl prinse de-o ureche și-l zgâlțâi:

— Ascultă, tembelule și nebunule! zise furios. Nici de uitat să nu te uiți la cățeaua asta. Puțin îmi pasă ce spune și ce face. Am mai văz't io otrăvuri d-astea, da' mai afurisită momeală de pârnaie ca asta d'adineauri nu văzui nicicând. Tu s-o lași în pace.

Lennie încercă să-și scoată din strânsoare urechea.

— Nu făcui n'ica, George. Pe cuvântu' meu.

— Bine. S-o lași în pace, că de-am văz't vrodad' capcană de șobolan, apoi asta-i. Lasă-l pe Curley ăla să intre la zdup pentru ea. El și-a cătat-o. Mănușa plină de vaselină! spuse George cu scârbă. Și pui rămășag că-nghite ouă crude și că scrie să-i trimeată toate doftoriile brevetate.

Lennie izbucni deodată:

— Nu-mi place aciia, George. Nu-i loc bun. Vroi să plec d'aciia.

— Va să stăm, până prindem nițel cheag. N-avem încotro, Lennie. Om pleca de-ndată ce-om putea. Nici mie nu-mi place, n-ai grijă.

Se îndreptă către masă și întinse altă pasiență.

— Nu, nu-mi place, zise. Numa' câțiva dolari s-avem în buzunar și ne cărăm. Ne 'cem în sus pe Râul Americii, să spălăm aur. Acolo poate facem vro doi dolari pe zi, și, mai știi, poate dăm de vrun filon.

Lennie se aplecă pătimaș spre el.

— Hai să plecăm, George. Să plecăm d'aciia. E rău aciia.

— Trebuie să stăm, spuse George scurt. Taci acuma. Or să intre băieții.

Din spălătorul vecin venea zgomotul apei curgătoare și zornăitul lighenelor. George își studia cărțile.

— Poate-ar trebui să ne 'cem și noi să ne spălăm, zise. Da' nu făcurăm n'ica să ne murdărim.

Un bărbat înalt sta în prag. Ținea la subțioară o pălărie de pâslă turtită, în timp ce își pieptăna lins înapoi părul jilav, negru și lung. Ca și ceilalți, purta pantaloni albaștri de doc și o jachetă scurtă de bumbac. Când termină să-și pieptene părul, se îndreptă spre interiorul odăii, mișcându-se cu maiestatea la care nu ajung decât domnitorii și cei care-au atins desăvârșirea în vreun meșteșug. Era căraușul fruntaș, prințul fermei, în stare să mâne zece, șaisprezece și chiar douăzeci de catări, legați cu un singur lanț de cei din cap. Era în stare să ucidă din vârful biciului o muscă pe crupa rotașului, fără a atinge animalul. Avea în felul lui de a fi o gravitate și un calm atât de profund, încât orice discuție înceta când deschidea el gura. Autoritatea lui era atât de mare, încât opinia sa era lege, în orice domeniu, fie că era vorba de politică ori de dragoste. Fața lui ascuțită ca baltagul era fără de vârstă. Putea să fi avut și treizeci și cinci și cincizeci de ani. Urechile sale auzeau mai mult decât i se spunea și vorbirea lui domoală avea subțirimi, nu de gândire, ci de înțelegere dincolo de gândire. Măinile lui, mari și subțiri, aveau în mișcări delicateța gesturilor unui dansator de templu.

Își netezi pălăria mototolită, îi făcu o cută îl mijloc și și-o puse pe cap.

Se uită binevoitor la cei doi din baracă.

— I-o lumină grozavă afară, spuse cu glas plăcut. Mai că nu văz nimic aci 'năuntru. Voi sânteți ai noi?

— Adineauri sosirăm, spuse George.

— O să cărați orz?

— Așa 'ce șefu'.

Slim se așeză pe o ladă de cealaltă parte a mesei, în fața lui George. Examină pasiența așternută de-a-ndaratelelea în față-i.

— Sper c-o să veniti la atelaju' meu, spuse. Glasul îi era foarte blând. Am o pereche de proști în echipa mea, care nu știau să osebească un sac de orz de-o minge albastră. Voi, băieți, ați mai încărcat orz?

— Ba bine că nu. Io-unu' n-am cu ce mă făli, da' ticălosu' ăsta mare de colo poa' să ducă singur mai multe grăunțe decât cară alții câte doi.

Lennie, care urmărise conversația plimbându-și ochii de la unul la altul, zâmbi mulțumit de sine, auzind complimentul. Slim îl privi aprobator pe George, care făcuse un asemenea compliment. Se aplecă peste masă și pocni cu degetul colțul unei cărți de joc răzlețe.

— Voi, băieți, umblați după lucru împreună?

Tonul îi era prietenos. Îmbia la destăinuire fără a o cere.

— Sigur c-așa, făcu George. Vedem unu' d-altu', oarecum.

Arătă spre Lennie, cu degetul mare.

— Nu-i isteț. Da' la muncă-i grozav. Și-i băiat tare bun, da' isteț nu-i. Îl știu demult.

Ochii lui Slim părură să treacă prin George și dincolo de el.

— Nu-s mulți car' să umble împreună după lucru, spuse meditativ. Nu'ș de ce. Pesemne că or'unde pe lumea asta afurisită i-e frică la unu' d-altu'.

— E mult mai plăcut să umbli c-un băiat care-l cunoști, spuse George.

Un bărbat voinic, corpulent, intră în baraca-dormitor. Încă i se mai scurgeau picături pe obraz, din capul ce și-l frecase vârându-l sub apă.

— Bună, Slim, spuse, apoi se opri și își aținti ochii asupra lui George și a lui Lennie.

— Băieții ăștia acu' au venit, zise Slim, drept prezentare.

— Îmi pare bine, făcu cel mare. Îmi zice Carlson.

— Eu sunt George Milton. Al de colo e Lennie Small.²

— Îmi pare bine de cunoștință, repetă Carlson. Nu prea-i mic.

Chicoti ușurel de gluma lui.

— Nu-i mic deloc, repetă.

— Vrui să te-ntreb, Slim... ce-i cu cățeaua ta? Băgai de samă că nu fu azi sub caru' tău.

— A fătat aseară, spuse Slim. Nouă pui făcu. Patru i-am înecat de-ndată. Nu putea să lăpteze atâția.

— Îți rămaseră cinci cățelandri, ai?

— Îhâ, cinci. Îi ținui p-ai mai mari.

— Ce soi zici c-or fi?

— Nu știu. Zic c-or fi vrun soi de ciobănești. Că mai mult d-ăștia am văzut p-aciia când era-n călduri.

Carlson continuă:

— Va-zică ai cinci cățelandri, așa. Vrei să-i ții pe toți?

— Nu știu. Va să-i ții nițel să sugă laptele lu' Lulu.

Carlson spuse gânditor:

— Da, ascultă aicea, Slim. Uit'ce mă gândii. Câinele ăla a lu' Candy e bătrân rău, d-abia mai umblă. Și pute-n draci. De câte ori vine p-aci, îmi

² Tradus, numele de Small ar fi Micu — explicație a jocului de cuvinte pe care îl face Carlson

miroase două, trei zile a câine împuțit. Ce nu-i spui tu lu' Candy să-și împuște câinele ăsta bătrân și să-i dai tu un cățelandru să și-l crească? Pute câinele ăla al lui de la o poștă. Dinți nu mai are, i-aproape orb, de mâncat nu mai poa' să mănânce. Candy-l ține cu lapte. Nu poa' să mai mestece n'ica.

George rămăsese cu privirea ațintită stăruitor asupra lui Slim. Dintr-odată, se auziră de-afară bătăi într-un trian glu³, mai întâi rar, apoi tot mai repede, până ce bătaia se topi într-un singur sunet continuu. Încetă, la fel de brusc cum începuse.

— Uite că sună, spuse Carlson.

De afară irupse larma glasurilor unui grup de oameni care treceau. Slim se ridică încet și cu demnitate.

— Hai, băieți, veniți și voi cât mai e ceva de mâncat. În două minute nu mai găsiți n'ica.

Carlson se dădu la o parte ca să-l lase pe Slim să treacă înainte și amândoi ieșiră pe ușă.

Lennie, foarte tulburat, îl urmărea din ochi pe George. George își răvăși cărțile și le lăsă grămadă.

— Bine, bine! spuse, îl auzii, Lennie. O să-i cer.

— Unu' cafeniu cu alb, strigă Lennie, ațâțat.

— Ha.da acuma, hai să mergem și noi la masă. Știi io dac-o avea vr'unu cafeniu cu alb?

Lennie nu se clintea de pe patul lui.

— Să-i cei acușica, George! Să nu mai omoare din ei!

— Da, da, sigur. Acu' hai, pun'te pe picioare.

Lennie se suci de pe pat și se ridică; amândoi se îndreptară către ușă. Când ajunseseră, se năpusti înăuntru Curley.

— Ați văzut o fată p-aci? întrebă furios.

George spuse cu răceală:

— Acu' vro juma' de oră.

— Așa, ce dracu' căta aci?

George sta neclintit, privind-l pe omulețul cel minios. Spuse, cu ton jignitor:

— 'Cea că pe 'mneata te cată.

Curley păru abia acum să-l vadă cu adevărat pe George. Ochii lui scăpărară către dânsul, îi măsurară înălțimea, îi cumpăniră îndemânarea, îi priviră mijlocul suplu.

— Bine, și-ncotro a luat-o? întrebă în cele din urmă.

— Nu știi, zise George. Nu m-am uitat după ea când plecă.

Curley se încruntă ia el și, întorcându-i spatele, ieși grăbit pe ușă.

George zise:

— Auzi tu, Lennie, mi-e c-o să trebuiască să mă răfuiesc și io cu ticălosu' ăsta. Nu-mi place mutra lui. Doamne! Haide. N-o mai fi rămas n'ica de mâncare.

Ieșiră pe ușă. Sub fereastră se așternea o fâșie de soare. Din depărtare se auzea zdrăngănit de bliduri.

O clipă mai târziu, câinele cel foarte bătrân intră șchiopătând pe ușa deschisă. Privi în dreapta și în stânga cu ochii lui blânzi, pe jumătate orbi. Adulmecă, și-apoi se lăsă pe dușumea și puse capul între labe. Curley se ivi iar în prag și stătu uitându-se în odaie. Câinele înălță capul, dar când Curley țâșni afară din odaie, capul sur al animalului se lăsă iar pe podea.

³ *Trian glu*: instrument muzical de percuție, constând dintr-o vargă de otel îndoită în triunghi; produce un sunet înalt, țiuuit, ca de clopoțel

CAPITOLUL TREI

DEȘI PRIN FERESTRELE BARĂCII-DORMITOR mijea lumina înserării, înăuntru era aproape întuneric. Prin ușa deschisă veneau bufnetele și, din când în când, zăngănitul unui joc cu potcoave⁴ și la răstimpuri zgomotul vocilor ce se înălțau aprobatoare sau ironice.

Slim și George intrară împreună în dormitorul cuprins de întuneric. Slim întinse brațul deasupra mesei cu cărțile de joc și aprinse becul electric umbrit de un abajur de tablă. Într-o clipă masa se înveli în lumină strălucitoare și conul abajurului își aruncă fascicolul de raze drept în jos, lăsând colțurile barăcii în penumbră. Slim se așeză pe o ladă și George luă loc în fața lui.

— A, i-o n'ica toată, zise Slim. Tot trebuia să-i înec p-ăi mai mulți. N-ai de ce să-mi mulțumești.

— Pentru 'mneata n-o fi fost cine știe ce, da' pentru dânsu' fu ceva grozav. Doamne sfinte, nici nu știu cum l-om mai face să doarmă acii. Are să vrea morțiș să doarmă cu ei în grajd. Anevoie l-om opri să nu se vâre și el în lada cățelandrilor.

— A, n'ica toată, repetă Slim. Da, auzi, zău c-avuseși dreptate, ce spuneai de el. Isteț n-o fi, da' om să muncească așa n-am mai pomenit. Mai să-l omoare p-ăl care-i era pereche la cărat sacii cu orz. Nimeni nu poa' să ție pas cu el. Doamne Dumnezeule, n-am mai văz't flăcău ca ăsta.

George vorbi cu mândrie:

— Lu' Lennie doar să-i spui ce să facă și ți-o face, dacă n-are de gândit cu capu' lui. Singur nu-l taie capu' cum să facă n'ica, da' știe să facă ce-i spui.

De-afară se auzi zăngănitul unei potcoave lovind ținta de fier și scurta larmă a unor strigăte aprobatoare.

Slim se lăsă ușor înapoi încât să nu-i cadă lumina pe obraz.

— E ciudat cum v-ați adunat voi așa, unu' cu al tu'.

Era calmă îmbiere a lui Slim la destăinuire.

— Da' ce-i așa de mirare? Întrebă George, pe-un ton defensiv.

— A, nu știu. Rar vezi muncitori să umble împreună. Mai că n-am văz't pân-acu' doi băieți să umble împreună după lucru. Doar știi cum îs muncitorii de pe la ferme: vin, își iau în primire ', lucrează o lună, ș-apoi cer socoteala și pleacă iar, de unu' singur. Parcă n-ar avea pe nimeni lumea asta de car' să-i pese. Așa că-i nițel de mirare să vezi p-un scrântit ca ăsta și p-un băiat ager ager ca tine umblând laolaltă.

— Nu-i scrântit, zise George. E bleg ca oaia, la' țicnit nu-i. Și nici io nu-s chiar așa de ager, altfel n-aș sta să-ncarc orz pe cinzeș' de dolari și-un culcuș. Să fiu ager, sau măcar nițel mai isteț colo, aș avea ferma mea, cât de mică, și mi-aș strânge în hambar recolta mea, nu să stau să fac toată munca și să n-am parte de rodu' pământului.

George tăcu. Simțea nevoia să vorbească. Slim nici nu-i da ghes, nici nu-l descuraja. Doar ședea acolo, rezemat înapoi, calm și receptiv.

— Nu prea-i de mirare că noi doi umblăm laolaltă, spuse George în cele din urmă. El și cu mine sântem născuți amândoi la Auburn. O cunoșteam pe tușă-sa Clara. Dânsa-l luase de mic și-l crescuse. Când a murit tușă-sa Clara, Lennie ce era să facă decât să meargă cu mine la lucru. Cu timpu' ne-am deprins unu' cu altu'.

— Îhâ, făcu Slim.

⁴ Este vorba de un joc foarte popular în mediile rurale americane, care constă în aruncarea cu potcoave într-o țintă înfiptă în pământ, sau cât mai aproape de aceasta

George se uită spre Slim și văzu ochii liniștiți, ca de zeu, prinși de fața sa.

— La-nceput îmi plăcea, spuse George. Mă distram ceva grozav cu el. Îi jucam la renghiuri, unde era prea bleg ca să văză singur de el. Da' era prea bleg și ca să știe că-i joacă altu' vr'un renghi. Io mă distram. Mi se părea că-s deștept foc, pe lângă dânsu'. Făcea orice-i spuneam, cât de năstrușnic să fi fost. Să-i fi spus să saie-ntr-o prăpastie, sărea. După un timp a început să nu-mi prea mai placă. El niciodată nu se supăra, puteam să-l chinui oricât... și când te gândești, cu mâinile lui, i-era lesne să-mi zdrobească fiștece oscior, da' odată nu m-a atins, nici c-un deșt.

Glasul lui George trecu la un ton de spovedanie.

— Să-ți spui ce m-a făcut să nu mă mai port așa. Într-o zi stăm c-un cârd de băieți sus pe malu' râului Sacramento. Și mă simțeam isteț al naibii, și-mi ardea de joacă. Mă-ntorc către Lennie și-i zic: „Săi în apă.” Și el sare. Și nu știe să-noate neam. Mai să se-nece pân' să-l putem scoate. Și ce recunoscător mi-a fost că l-am scăpat! Uitase ca pământu' că io-i spuseseam să saie-n apă. Ei, de-atuncia n-am mai făcut d-alde-astia.

— E băiat bun, spuse Slim. Poți să fii băiat bun și fără să ai minte. Ba-mi pare chiar că-i tocmai pe dos. Ia-l pe unu' cu adevărat isteț, să vezi că rareori e și om bun.

George adună cărțile risipite și începu să întindă o nouă pasiență. Afară bufneau de pământ potcoavele. La ferestre, lumina amurgului tot mai lucea în geamuri.

— Io neamuri n-am, zise George. Am văz't io p-ăi care umblă să muncească singuri pe la ferme. Nu le e bine. N-au nici o plăcere. Cu vremea se ticăloșesc. Nu se mai gândesc decât la bătaie până la urmă.

— Îhî, se ticăloșesc, admise Slim. Ajung de nu le mai vine să vorbească cu nimeni.

— Firește, Lennie i-un blestem pe capu' meu, îmi face multe bebele, prea des chiar, da' vezi că te deprinzi să tot umbli c-un om când nu poți scăpa de el.

— Rău nu e Lennie, spuse Slim. Io-mi dau seama că Lennie nu-i deloc rău.

— Firește că nu-i. Da' intră mereu în bebele fin'că-i așa bleg, săracu'. Cum s-a-ntâmplat și la Weed...

Se opri, pe cale să întoarcă o carte. Părea îngrijorat. Aruncă o privire peste masă, către Slim.

— Da' nu spui la nimeni.

— Ce făcu la Weed? Întrebă calm Slim.

— N-ăi spune la nimeni?... Nu, firește că nu.

— Ce făcu la Weed? Întrebă iar Slim.

— Păi, văzu o fată-n rochie roșie. Copilăros cum e, vrea să puie mâna pe tot ce-i place. Nu-ma' așa, să pipăie. Ei, și-ntinde mâna să pipăie rochia aia roșie, da' fata se pune pe țipat, și asta-l năucește de tot pe Lennie, și se ține crampon de rochie, fiin'că alceva nu-i dă-n gând. Și fata țipa întruna. Io nu eram departe și când auzii scandalu' dădui fuga. Când ajunsei, Lennie era de speriat era că altceva decât să ție crampon rochia nu-i da-n gând. L-am pocnit în cap c-o stinghie de gard ca să-l fac să-i dea drumu'. Așa de speriat era că nu putea da drumu' rochiii. Și știi cât îi el de tare.

Ochii lui Slim, neschimbați, nu clipeau. Dădu ușurel din cap.

— Și ce se-ntâmplă?

George își întinse cu grijă șirul pasienței.

— Păi, nebuna aia de fată s-a năpustit la poliție să spună c-a violat-o. Oamenii de la Weed au pornit o ceată după Lennie să-l linșeze. Așa că șezurăm într-un șanț de irigație, sub apă, toată ziua ceeaa. Numa'

capetele le țineam afară, sub ierburile de pe buza șanțului. Și noaptea am tulit-o din ținut.

Slim ramase câtva timp tăcut.

— Zi nu i-a făcut nici un rău fetii, îi? Întrebă în cele din urmă.

— Aș, de unde. Doar c-a speriat-o. Și io m-aș fi speriat să mă fi-nșfăcat unu' ca el. Da' nu i-a făcut n'ica. Atâta vroia el, să pipăie rochia aia roșie, cum vrea acu' să mângâie căței ăia întruna.

— Nu-i om rău, spuse Slim. Io-l ghicesc p-unu' ticălos de la o poștă.

— Sigur c-așa-i, nu-i rău, și orice i-aș zice io să facă...

Lennie intră pe ușă. Își purta haina de doc pe umeri ca pe-o pelerină și părea nițeluș aplecat înainte.

— Ce faci, Lennie? Îl întâmpină George. Cum îți place cățelu' care ți l-a dat?

Lennie răspunse într-o suflare:

— E cafeniu cu alb, cum vream io.

Se duse de-a dreptul către patul lui și se culcă, cu fața la perete și cu genunchii ridicați. George puse brusc cărțile jos.

— Lennie! zise el, sever.

Lennie răsuci gâtul și se uită peste umăr:

— Ai? Ce vrei, George?

— Ți-am spus că n-ai voie s-aduci aciaa cățelu'.

— Ce cățel, George? N-am nici un cățel.

George se duse repede la el, îl înșfacă de umăr și îl întoarse pe spate. Băgă mâna și culese cățelușul de unde îl ținuse ascuns Lennie, lipit de pânțelele lui.

Lennie se așeză repede în capul oaselor.

— Dă-mi-l, George! George zise:

— Ieși imediat și duci cățelu' înapoi în culcușu' ălorlalți. Trebuie să doarmă cu maică-sa. Ce, vrei să-l omori? Abia se născu, ieri seară, și tu-l și scoți din cuibu' lui. Dacă nu-l duci 'napoi, îi spui lu' Slim să nu ți-l mai dea.

Lennie înălță mâinile, rugător:

— Dă-mi-l, George. Îl duc 'napoi. Nu vrui să-i fac rău, George. Zău că nu. Vrui doar să-l mângâi un pic.

George îi puse cățelul în mâini.

— E-n regulă. Îl duci 'napoi repede, și nu cumva să-l mai scoți din ladă. Altfel să știi că moare.

Lennie o șterse repede din odaie. Slim nu se mișcase. Ochii lui calmi îl urmăriră pe Lennie până ieși pe ușă.

— Isuse, zise. E aidoma ca un copil.

— Așa e, aidoma c-un copil. Și nici răutate mai multă n-are, ca un copil, doar că-i atâta de puternic. Pui rămășag că nu mai vine la noapte să doarmă aciaa. O să doarmă lipit de lada cu căței, în grajd. De... să-l lăsăm. N-ar' ce rău să tacă acolo.

Afară aproape că se întunecase. Moș Candy, rândușul, intră în odaie și se duse drept spre pat, iar în urma lui se chinuia să-l urmeze bătrânul său câine.

— Hello, Slim. Hello, George. N-ați jucat nici unu' potcoave?

— Nu-mi place să joc seară de seară, îi răspunse Slim.

Candy vorbi înainte.

— N-aveți vr'unu' din voi un pic de whisky? Mă doare burta.

— N-am, zise Slim. Să-l am, l-aș bea io, cu toate cu nu mă doare burta.

— Mă doare rău burta, zise Candy. De la blestematele alea de gulii. Știam io c-o să-mi facă așa, dinainte să le mânânc.

Din curtea peste care se lăsa întunericul intră Carlson cel gros. Se duse către celălalt cap al dormitorului și aprinse al doilea bec, umbrit de-

un abajur de tablă.

— E mai întuneric ca-n iad aciia, zise. Isiise, ce mai trage negru' ăla la potcoave!

— Se pricepe, nici vorbă, zise Slim.

— Se pricepe-al naibii, făcu iar Carlson. Pe lângă el nu mai poa' să câştige nimeni...

Se opri și adulmecă aerul odăii și tot adulmecând, își coborî privirea spre câinele cel bătrân.

— Doamne, Dumnezeule, ce mai pute și câinele ăsta. Dă-l afară, Candy! Nimic nu pute mai al dracului ca un câine bătrân. Trebuie să-l dai afară.

Candy se răsuci până în marginea patului. Întinse mâna și mângâie câinele bătrân, apoi se scuză;

— Atât-a stat pe lângă mine, că io nici nu mai bag de seamă că pute.

— Bine, da' io nu-l pot răbda aciia, făcu Carlson. Duhoarea asta a lui mocnește și după ce-l dai afară.

Cu pasul lui greoi trecu mai aproape de câine și îl privi.

— N-are dinți, zise. E țeapăn de reumatism. Nu ți-e de nici un folos, Candy. Și nici lui nu-și mai e de nici un folos. De ce nu-l împuști, Candy?

Bătrânul se suci nițel în pat, stingherit.

— De, dracu' știe! Îl am de-atâta de demult. De când era cățelandru. Păzeam oile cu el.

Spuse cu mândrie:

— N-aveți să credeți dacă vă uitați acu' la el, da' a fost ăl mai bun câine ciobănesc car' l-am pomenit în viața mea!

George zise:

— Am văz't la Weed p-unu' c-un fox sârmos care știa să păzească oile. Învățase de la câinii ălalți.

Carlson nu se lăsă.

— Auzi, Candy. Câinele ăsta bătrân al tău pătimizește-ntruna. Dacă l-ai duce tu colo-n fundu' curții și i-ai trage un glonț în ceafă... —" se aplecă nițel să-i arate locul — ...uite, chiar aci... Îți spui io că nici n-ar mai ști ce l-a picnit.

Candy privi împrejur, nenorocit.

— No, zise încetișor. No, n-aș putea să fac una ca asta.

— N-are, mă, nici o bucurie, stăruie Carlson. Și mai și pute-n draci. Să-ți spui io cum facem. Îl omor io-n locu' tău. Ca să nu zici că l-ai omorât cu mâna ta.

Candy își dădu jos de pe pat picioarele. Își scărpină nervos țepii albi din obraji.

— Îs așa deprins cu el, spuse încetișor. Îl am de când era cățelandru.

— Ei și, parcă-i faci vr'un bine că-l ții în viață? zise Carlson. Auzi tu, cățeaua lu' Slim a fâtat ieri. Pui rămășag că Slim îți dă un cățeluș să-l crești, nu-i așa, Slim?

Între timp, cărăușul îl cercetase cu ochii lui liniștiți pe bătrânul câine.

— Așa e, spuse. Dacă vrei, îți dau un cățelandru.

Se smuci nițel, ca pentru a-și regăsi graiul nestingherit.

— Carl are dreptate, Candy. Câinele ăsta nu mai are nici o bucurie de viață. Io aș dori să se găsească cineva să mă-mpuște, dac-o fi s-ajung bătrân și schilod.

Candy se uită la el desnădăjdut, fiindcă opiniile lui Slim erau lege.

— Mai știi, poate l-o durea, sugeră. Mie nu mi-i anevoie să-l îngrijesc.

Carlson spuse:

— Cum l-aș împușca io, n-ar simți nimica. Aș pune pistolu' drept acilea. — Arată locul cu vârful piciorului. — Chiar acilea-n ceafă. Nici măcar

n-ar tresări.

Candy caută ajutor, uitându-se de la unul la altul, scrutându-le fețele. Un tânăr care lucra la câmp intră în odaie. Umerii lui gârboviți erau aduși înaintea și umbla greoi de parcă ar fi cărat, nevăzut, sacul cu grâne. Se duse la patul lui și își puse pălăria pe poliță. Apoi culese de pe poliță o revistă-magazin, grosolan tipărită pe hârtie galbenă, și o aduse sub bătaia luminii.

— Ți-arătai asta, Slim?

— Ce anume?

Tânărul caută pe la sfârșitul revistei, apoi o puse pe masă și arătă cu degetul.

— Uite ici, citește asta!

Slim se aplecă peste foaie.

— Hai, zise tânărul. Citește tare.

— „Dragă Redacție”, citi rar Slim, „Citesc revista dumneavoastră de șase ani și zic că-i cea mai bună de pe piață. Îmi plac povestirile lui Peter Rand. E formidabil! De pildă: *Călărețul Negru*. Dați-ne mai des asemenea povestiri. Eu nu prea scriu scrisori. Dar gândii ca să vă spui că revista dv., când dă omul zece cenți, nu-i pare rău.”

Slim ridică ochii, întrebător:

— De ce vruși să citesc asta?

Whit spuse:

— Citește înainte. Citește numele, dedesubt. Slim citi:

— „Al dumneavoastră, care vă dorește succes, William Tenner.”

Ridică iar ochii către Whit:

— De ce vruși să citesc asta?

Whit închise revista, plin de demnitate.

— Nu ți-l amintești pe Bill Tenner? Care-a lucrat aciaa acu' vro trei luni?

Slim se gândi...

— Unu' mărunțel? Întrebă. Care lucra la grapă?

— El e! strigă Whit. El e ăla!

— Crezi că el e ăla care-a scris scrisoarea?

— Păi, *știu* io. Bill și cu mine stăm într-o zi chiar aciaa. Bill avea la el o revistă d-asta care tocma' apăruse. Se uită pin ea și zice: „Scrisei o scrisoare. Să vedem, au băgat-o-n revistă?” Da' n-o băgaseră. Și-atuncia Bill cică: „Or fi ținând-o pentru al'dată.” Și poftim c-așa fu. Asta e!

— Pesemne c-ai dreptate. Uite c-au tipărit-o.

George întinse mâna după revistă.

— Ia să văz și io.

Whit găsi locul cu pricina, dar nu dădu revista din mână. Indică scrisoarea cu degetul arătător. Apoi se duse la polița sa și așeză revista cu grijă înăuntru.

— Oare o fi văz't-o Bill? zise. Bill și cu mine lucram amândoi pe ogoru' ăla cu mazăre. Eram cu grăpatu' amândoi. Bill era băiat bun, dat naibii.

Carlson nu se lăsase atras de noul subiect. Sta tot cu privirea ațintită în jos, spre bătrânul câine. Candy îl urmărea, stânjenit. Carlson spuse:

— Dacă vrei, îl scap pe nenorocitu' ăsta chiar acu' de toate chinurile, și-am isprăvit povestea. De mâncat nu mănâncă, de văzut nu vede, nici să umble nu poate făr' să sufere.

Candy spuse cu oarecare nădejde în glas:

— N-ai armă.

— Pe dracu' n-am. Am un Luger. N-o să-l doară neam.

Candy zise:

— Nu-i mai bine mâine? Să mai așteptăm până mâine.

— Nu văz ca ce, zise Carlson.

Se duse la patul lui, trase de dedesubt un sac și scoase din el un

pistol Lueger.

— Să isprăvim odată cu chestia asta, zise. Nu poate omu' dormi acia de duhoarea asta a lui.

Băgă pistolul în buzunarul de la spate. Candy se uită îndelung la Slim, în nădejdea că-l va ajuta să găsească vreun argument. Dar Slim tăcea. În cele din urmă, Candy spuse domol și resemnat:

— Bine, ia-l.

Nu își coborî deloc privirea asupra câinelui. Se culcă și își încrucișă brațele pe dindărătul patului, uitându-se țintă în tavan.

Carlson scoase din buzunar o chingă mică de piele. Se aplecă și i-o legă bătrânului câine în jurul gâtului. Toți cei de față, în afara lui Candy, se uitau ce face.

— Hai, băiete, hai, băiatule! spuse cu blândețe.

Și lui Candy, pe un ton de scuză:

— Nici n-o să simtă.

Candy nu se mișcă și nici nu-i răspunse. Carlson trase de curea. Bătrânul câine se sculă anevoie și se puse țeapăn pe picioare, apoi se duse după cureaua care îl trăgea domol.

Slim chemă:

— Carlson.

— Îă?

— Știi ce-ai de făcut.

— Ce vrei să spui, Slim?

— Ia o lopată, spuse Slim scurt.

— A, firește! Am înțeles.

Scoase câinele afară, în întuneric.

George îl urmă până la ușă, o închise și trase binișor la loc încuietoarea. Candy sta pe pat, țeapăn, uitându-se țintă în tavan.

Slim vorbi tare:

— Unu' din catării mei înaintași nu'ș ce are la o copită. S-o fi rănit. Trebuie să-i pui niște catran.

Avea un glas tărăgănat, care se stinse degrabă. Afară era tăcere. Pașii lui Carlson piereau în depărtare. Tăcerea pătrunse în casă. Tăcerea stăruia. George chicoti.

— Pud rămășag că Lennie-i colo-n grajd, la cățelu' lui. N-o să mai vrea să vie acia acu', dacă are-un cățel.

Slim spuse:

— Candy, poți să-ți alegi din cățelii ăia pe care-l vrei.

Candy nu răspunse. Tăcerea se lăsă iar asupra odăii. Venea din noapte și invada odaia.

George spuse:

— Nu vrea nimenea să joace o partidă de *euchre*⁵ cu mine?

— Aș juca io vr'o două partide cu 'mneata, spuse Whit.

Se așezară unul în fața celuilalt, la masă, sub bătaia lămpii, dar George întârzia să amestece cărțile. Râcâia nervos cu unghia marginea pachetului și mărunțul zgomot scârțâit atrase asupra-i privirea tuturor celor din odaie, încât se opri. Tăcerea se lăsă iar peste încăpăre. Trecu un minut, și apoi încă unul. Candy zăcea neclintit, cu privirea ațintită în tavan. Sbm îl privi o clipă, apoi își coborî ochii asupra mâimlor sale; își acoperi o mână cu cealaltă și rămase așa. De sub dușumea veni un zgomot mărunțel, ca un ronțait, și toți bărbații își mutară privirile într-acolo, recunoscători. Doar Candy sta mai departe cu ochii pironiți în tavan.

— Parc-ar fi un guzgan, colo, jos, spuse George. Ar trebui să punem o cursă acolo.

Whit izbucni:

— Ce naiba o face atâta?... Hai și dă cărțile, ce nu le dai? Asa nu mai jucăm noi *euchre* niciodată.

George adună cărțile într-un pachet strâns, apoi le privi dosurile. Tăcerea năpădise iarăși odaia.

O detunătură răsună în depărtare. Oamenii se uitară iute la bătrân. Toate capetele se întoarseră spre dânsul. O clipă el continuă să privească tavanul. Apoi se răsuci încet cu fața la perete și rămase așa, în tăcere.

George amestecă zgomotos cărțile și le împărți. Whit trase către el un carton pentru înseninat punctele și începu prin a așeza fisele. Whit spuse:

— Zic că voi, băieți, ați fi venit aci să lucrați?

— Cum adică? Ce vrei să spui? întrebă George.

Whit râse:

— Păi, venirăți vinerea. Până duminică aveți de lucru două zile.

— Nu-ș ce socoteală-i asta, făcu George.

Whit râse iar:

— Ba știi, dac-ai mai umblat mult pe la ferme d-astea mari. Unu' care vrea să vadă cum e la o fermă, sosește sâmbătă după-masă. Își ia cina de sâmbătă și trei mese de duminică, și poa' să plece luni după gustarea dintâi, fără să fi pus mâna pe ni'ca. Da' voi venirăți vinerea la amiază. O zi jum'ate trebuie să faceți, oricum v-ați fi socotit voi.

George îl privi liniștit în față.

— Noi o să cam stăm p-acia. Eu și cu Lennie vrem să strângem câțiva bănișori.

Ușa se deschise liniștit și grăj darul băgă capul înăuntru; o față descărnată de negru, purtând semnele durerii, și cu ochi răbdători.

— Domnu' Slim.

Slim își luă ochii de la bătrânul Candy.

— O, hello, Crooks. Ce e?

— Mi-ați spus să-ncălzesc catran pentru picioru' catârului? iuia. E cald.

— Aha! Sigur c-așa, Crooks. O să viu îndată să i-l pui.

— Pot să i-l pui și eu, dacă vreți, domnule Slim.

— No. Viu eu imediat. Se sculă.

Crooks spuse:

— Domnu' Slim.

— Da?

— Tipu' ăla mare, ăl nou, se tot joacă mereu cu cățeei dumneavoastră, în grajd.

— Lasă, nu-i nimic. I-am dat și lui un cățel.

— Mă gândii să vă spui, zise Crooks. Îi tot scoate din ladă și-i tot sucește în mâini. Bine n-ar' să le facă.

— Las' că nu le face nimic, zise Slim. Viu și eu cu tine acu'.

George ridică ochii.

— Dacă nebunu' ăla face prostii p-acolo, dă-l afară, Slim.

Slim ieși din cameră, ducându-se după grăjdar. George împărți cărțile și Whit culese pe ale sale și le examina.

— O văzuși pe mititica? întrebă.

— Care mititică?

— Păi, nevasta aia nouă a lu' Curley.

— Da, o văzui.

— Ei, așa că-i o bucățică bună?

— N-am văz't-o destul ca să știu, spuse George.

Whit își puse jos cărțile, spectaculos.

— Ei, stai p-aci și ține ochii deschiși. O să vezi prea și prea. N-ascunde nimica aia. N-am mai văz't una ca ea. Îi joacă ochii mepeu, după toți. Pui

rămășag că face cu ochiu' și grăjdaru-lui. Nu-ș ce dracu' vrea.

George întrebă ca în treacăt:

— A fost vr'un necaz ceva, de când e aciia?

Era evident că pe Whit nu-l interesa jocul. Puse pe masă cărțile ce le ținea în mână și George le amestecă în pachet. Cu un aer hotărât, George își întinse iar pasiența — șapte cărți și șase pe deasupra, și iar cinci peste ele.

Whit zise:

— Da, înțeleg ce vrei să spui. No, pân' acu' nimica. Lu' Curley i-au intrat viespi în nădragi, și-atâta tot, pân' acu'. De cum e băieții p-acilea, hop și dânsa. Îl cată pe Curley, ori și-aduce aminte c-a uitat vr'o drăcie p-aci și vine s-o cate. Pesemne zor nevoie să stea lângă bărbați. Iar pe Curley îl furnică pân' pantalonii în draci, da' pân-acu' altcava nimic.

George spuse:

— O să iasă o belea. O să facă aia o belea de toată frumusețea. O vezi cât de colo că-i momeală de pușcărie d-a gata. Curley ăla și-a făcut-o cu mâna lui, ar¹ să vază el. O fermă ca asta, c-o ceată de găligani, nu-i loc nimerit pentru-o fată, mai cu seamă una ca ea.

Whit spuse:

— Dacă te sâcâie ceva gânduri, ai face bine să vii cu noi ăștia lalți la oraș mâine seară.

— De ce? Ce faceți acolo?

— Păi... ce se face de-obioei. Ne 'cern la localu' lu' tanti Suzy. E ceva pe cinste. Tanti Suzy e grozavă, te strici de răs cu ea, numa-n bancuri o ține. Ca de pildă, când dam să intrăm sâmbăta trecută. Tanti Suzy deschide ușa ș-apoi țipă peste umăr: „Fetelor, puneți repede ceva pe voi, că vine șerifu'!” Și nici nu vorbește porcos, niciodată. Ține cinci fete.

— Și cât te costă?

— Doi dolari jum'ate culcatu'. Cu două'cimci de cenți poci să ai o băutură. Suzy are și niște foteluri mișto unde poci să stai. Dacă n-ai chef de fete, nu-i bai, poci sta într-un fotei d-ăla, să bei un pahar, două, trei, și să-ți treci: timpu', că Suzy nu se supără. Nu-d repede pe băieți și nu-i dă afară, dacă n-are chef de fete.

— Poate m-oi duce și io să văz cum e p-acolo, spuse George.

— Sigur. Să vii. I-o distracție pe cinste, cu bancurile alea care le tot spune dânsa. Odată cică: „Știu pe unii care dac' au pe podea o scoartă de petice și pe patifon o lampă c-o păpușă și cu farafastâcuri la abajur, își închipuie că ține un salon.” De localu' lu' Clara vorbea ea așa. Cică, Suzy: „Io știu ce vă trebuie vouă, băieți”, cică. „Fetele mele e curate”, cică „și-n whisky-u' meu io nu bag apă”, cică. „Dacă are vr'unu' din voi chef să se uite la o lampă cu farafastâcuri și nu-i pasă de s-o arde, n-ar' decât, știe un' să se ducă”. Și cică: „Sunt unii p-acia care umblă și-acu' răscărănați fiin'că le plăcu să sie uite la o lampă cu farafastâcuri.”

George întrebă:

— Clara ține localu' ăl'lalt, ai?

— Îhâ, confirmă Whit. Da' noi nu ne 'cern acolo neam. Clara ia trei bistari culcatu' și trei'ș'cinci un pahar, și nici bancuri nu face. Da' localu' lu' Suzy e curat și-are foteluri mișto. Și, pe deasupra, nici nu primește filfizoni.

— Eu și cu Lennie trebuie să strângem niște bănișori, spuse George. M-oi duce poate io p-acolo, să șez să beau un pahar, da' de cheltuit doi dolari jum'ate, aia n-o fac.

— Pe, omu' mai trebuie să se și distreze când și când, spuse Whit.

Ușa se deschise și intrară împreună Lennie și Carlson. Lennie se strecură spre patul lui și se așeză pe el, silindu-se să nu atragă atenția. Carlson băgă mâna sub patul său și își scoase sacul. Nu se uită la moș Candy, care tot mai sta cu fața la perete. Carlson găsi în sac o vergea de

curățat și un bidonaș cu ulei. Le puse pe pat și apoi scoase la iveală pistolul, îi trase magazia și cu un zgomot sec aruncă glonțul din locaș. Apoi se apucă să curețe țeava cu vârguța. Când se auzi zgomotul ejectorului, Candy se întoarse și se uită o clipă la armă, apoi se suci iar cu fața la perete.

Carlson întrebă, degajat:

— Curley a mai fost p-aci?

— Nu, îi răspunse Whit. Da' ce dracu-l roade pe Curley?

Carlson se uită chiorâș la țeava armei sale.

— Își cată cocoana. Îl văzui umblând de colo-colo p-afară.

Whit spuse, sarcastic:

— Jum'ate din timp o caută, și jum'atea ailaltă-l caută ea pe el.

În odaie năvăli Curley, agitat.

— Ați văzut-o careva pe nevastă-mea, băieți? Întrebă.

— N-a fost p-acilea, spuse Whit.

Curley se uită amenințător prin cameră.

— Unde dracu' e Slim?

— S-a dus la grajd, spuse George. Să puie catran p-o copită crăpată.

Umerii lui Curley căzură, apoi se ridicară iar.

— De când s-a dus?

— Acu' cinci, zece minute.

Curley o zbughi afară, trântind ușa în urmă-i. Whit se ridică.

— Zic că să văz și io una ca asta, spuse. Curley s-a scrântit, altfel nu s-ar lega de Slim. Și e iute de mână, Curley. A ajuns în finală la Mănușile de Aur. Are și niște tăieturi din ziare unde scrie d-asta.

Chibzui.

— Da', orișicât, pe Slim ar face bine să-l lase-n pace. Nu știe nimeni de ce-i în stare Slim.

— Crede că Slim e cu nevastă-sa, ai?

— Asa s-ar părea, făcu Whit. Firește că nu-i cu ea. Cel puțin așa zic io. Da' vreau să văz și io tevatura, dac-o fi să fie. Hai să mergem.

George spuse:

— Io rămâi aciia. Nu vreau să mă bag în nici o chestie cu bocluc.

Lennie și cu mine trebuie să strângem un bănuț, să ne facem nițel cheag.

Carlson își termină curățatul armei, și-o puse în sac și împinse sacul sub pat.

— O să merg și io afară, să văz tărășenia asta, zise.

Moș Candy rămase nemișcat, iar Lennie sta pe patul lui și-l urmărea cu băgare de seamă pe George.

După ce plecară Whit și Carlson și ușa se închise în urma lor, George se întoarse către Lennie:

— Ce-i cu tine? Ce făcuși?

— N'ica nu făcui, George. Slim 'ce că mai bine să nu-i mai mângâi atâta pe cățeei ăia acuma. Slim 'ce că nu le face bine. Și-atuncia venii aciia. Am fost cuminte, George.

— Puteam să-ți spui și io atâta lucru, zise George.

— Păi da' nu le făceam nici un rău. Stăm cu cățelușu' meu în poală și-l mângâiam, atâta.

George întrebă:

— L-ai văz't pe Slim acolo-n grajd?

— Păi dar! Mi-a zis că mai bine să nu mai tot mângâi cățelu' ăla.

— Ai văz't-o și pe fata aia?

— Care, a lu' Curley? .

— Ihî. Veni și ea în grajd?

— No. Io n-am văz't-o.

— N-ai văz't deloc pe Slim vorbind cu dânsa?

— Țțț, scutură din cap Lennie. N-a venit în grajd.

— Bine, făcu George. Mi-e că n-o să vază băieții nici o bătaie. Dacă e vr'o bătaie, Lennie, tu să nu te bagi.

— Io nu vroi să mă bat, făcu Lennie.

Se ridică de pe patul lui și se așează la masă, în fața lui George.

George amestecă, aproape automat, cărțile; își înșiră iarăși pasiența, cu o încetineală deliberată, meditativă.

Lennie întinse mâna după o carte cu figură, o privi îndelung, apoi o întoarse cu capătul celălalt și iar o privi îndelung.

— E la fel la amândouă capetele, spuse. George, de ce-i la fel la amândouă capetele?

— Nu știu, spuse George. Așa le face... Ce făcea Slim în grajd când l-ai văz't tu?

— Slim?

— Da, el. Când l-ai văz't la grajd și ți-a spus că să nu-i mai mângâi atâta pe căței.

— A, da. Avea-n mână o cană cu păcură și-o pensulă. Nu-ș ce făcea cu ele.

— Ești sigur că fata aia n-a intrat, cum intră acia azi dimineată?

— No, n-a intrat neam.

George oftă.

— Mai bine, orișicând, un bordel bun. zise. Se duce omu' acolo, se-mbată, își ușurează firea-n toate pnvmtțile, și n-are nici un bocluc. Și știe din capu' locului cât are să-l coste. Da' cu momelile astea, parcă n-ar avea alt gând decât să te bage la zdup.

Lenme îi sorbea admirativ vorbele și mișca nițel din buze ca să nu piardă șirul. George continuă:

— Ți-aduci aminte de Andy Cushman, Lennie? Ala care mergea la școala primară?

— Ala care-avea o mamă de făcea plăcinte calde la copii?

— Îhî. Ala. Tu ții minte orișice dacă-i amestecat cu haleală.

Georgs își privi atent pasiența. Puse un as peste rândul dm urmă și le suprapuse un doi, un trei și un patru de carou.

— Andy e acu' la San-Quentin⁶, din pricina unei putori, spuse George. Lennie bătea toba în masă cu degetele.

— George!

— Ai?

— George, cât mai e pân-o s-avem căsuța aia a noastră și-o să trăim în belșug, din rodu' pă-mântului, și cu iepuri?

— Nu știu, spusa Gaorge. Trebuie să strângem ceva bănișori. Io știu un locșor care-am putea să-l luăm ieftin, da' pe degeaba nu-l dă.

Moș Candy se răsuci încet cu fața la ei. Ochii îi erau larg deschiși. Îl urmărea pe George cu luare-aminte.

Lennie zise:

— Mai spune de locu' ăla, George.

— Păi nu-ți spusei aseară?

— Hai, mai spune, George.

— Păi, e zece pogoane, zise George. Are și-o moricică de vânt. Are pe el o colibă și-o curte de păsări. Are bucătărie, are livadă, cireșe, mere, piersici, caise, nuci și câțiva butuci de viță. E și-un petec de luțernă, și apă berechet s-o uzi. E și-o cocină pentru porci...

— Și iepuri, George.

— Pentru iepuri nu e încă n'ica, da' poci foarte ușor să zidesc io

⁶ Închisoare în apropiere de San-Francisco

câteva cotețe și tu poci să-i hrănești cu luțernă pe iepurii ăia.

— Te crez că poci, spuse Lennie. Afurisit să fiu dacă nu poci io.

Mâmile lui George lăsară cărțile. Glasul îi deveni mai cald.

— Și-am putea să ținem câțiva porci. Aș putea să zidesc o afumătoare, ca aia de-o avea bunicu', și când tăiem porcu' putem s-afumăm slămina și șuncile, și să facem cârnați și d-alde-astea. Și când suie somonu' apa, am putea să prindem cam o sută și să-i sărăm ori să-i afumăm. I-am mânca dimineața, la prânzișor. Nici nu există ceva mai bun ca somonu' afumat. Și când s-or coace fructele, putem să facem conserve — și de roșii — e foarte lesne să faci conserve de roșii. În toată duminica tăiem câte-o găină sau câte-un iepuraș. Poate s-avem și-o vacă, ori o capră, și smântâna-i atâta de groasă de s-o tai cu cuțitu' și s-o scoți cu lingura.

Lennie îl urmărea cu ochi mari și la fel îl urmărea și moș Candy. Lennie spuse încetispr:

— Am trăi în belșug, din rodu' pământului.

— Firește, făcu George. Toate soiurile de verdețuri în grădină, și dac-avem chef de nițel whisky, ne-om duce să vindem câteva ouă ori al'ceva, ori niște lapte. Am trăi acolo, și gata. Ar fi locu' nostru. S-ar termina cu alergătura de colo-colo pân ținut, nu ne-ar mai face de mâncare vr'un bucătar japonez. Nu, dom'le, am avea și noi locu' nostru și acolo am sta și n-am mai dormi prin barăci-dormitoare.

— Spune de casă, George, se rugă Lennie.

— Firește, am avea o căscioară, și-o odaie pentru noi. O sobă bună, d-alea rotunde de tuci, și iarna nu s-ar mai stinge focu-n ea. N-ar fi așa mult pământ ca să ne spetim muncind. Poate așa, vr'o șase, șapte ceasuri pe zi. N-ar trebui să cărăm orz câte unș'pe ceasuri pe zi. Și când am semăna ce-am semăna, tot acolo am fi ca să strângem recolta. Am vedea cu ochii noștri ce-a ieșit din ce semănarăm.

— Și iepurii, spuse Lennie cu fervoare. Și-o să-i îngrijesc io. Spune, George, cum o să-i îngrijesc io.

— Firește, o să te duci la brazda' cu luțernă, și-o să iei cu tine un sac. O să umpli sacu' și pormă o să-l iei și-o să-l pui în cuștile iepurilor.

— Și ei o să ronțăie, și-o să ronțăie, zise Lennie, cum face ei. I-am văz't io.

— Cam la șase săptămâni, continuă George, iepuroaicele or să fete, așa c-o s-avem la iepuri berechet, și să mâncăm și să vindem. Și-o să ținem și câțiva porumbei, să zboare-ntruna în juru' morii de vânt, ca atunci când eram io mic.

Privea fascinat peretele pe deasupra capului lui Lennie.

— Și-o să fie locu' nostru și nimeni n-o să poa' să ne dea afară. Și dacă nu ne place careva, îi spunem: „Pleacă dracului d-aci", și musai să plece. Da' dacă vine un preten, păi cum, n-avem noi un pat special? Și-i spunem: „Ce nu stai să mâi noaptea aciia?" Și el stă, zău c-așa. Și-om avea și-un câine setter și vr'o două pisici vârgate, da' tu trebuie să fii cu ochii-n patru pe pisicile alea, să nu prinză puii de iepuri.

Lennie sufla din greu.

— Să poftească să se dea ele la iepuri! Le frâng gâtu' la afurisele alea! Le... le pocnesc c-un băț.

Se mai potoli, bombănind, pentru sine, amenințări la adresa viitoarelor pisici care ar îndrăzni să-i supere pe viitorii iepuri.

George sta, ca vrăjit de vedenia lui.

Când vorbi Candy, tresărind amândoi, de parcă ar fi fost prinși asupra unei fapte vinovate. Candy spuse:

— Știi tu un loc ca ăsta undeva?

George intră imediat în defensivă:

— Să zicem că știu, făcu. Ce-ți pasă duminică?
— N-am nevoie să-mi spui un' se află. Poa' să fie orișunde.
— Firește, spuse George. Așa e. 'Mneata nu l-ai găsi și să-l cați o sută de ani.

Candy urmă să vorbească agitat:

— Și cât cere p-un loc ca ăsta?

George îl urmărea, bănuitor.

— De, io zic c-aș putea să-l iau cu șase sutare. Bătrânii care-l au e lefteri, și femeia are nevoie d-o operație. Da, i-ascultă, ce te 'nterează pe 'mneata? Astea-s trebur'le noastre.

Candy spuse:

— Io, c-o mână, mare brânză nu poci face. Pierdii mâna dreaptă chiar aciia, la ferma asta. D-aia mi-au dat un loc de rânduș — paznic și măturător. Și-imi dădură două sutare și cin'zeci fiinc-am rămas fără mână. Și mai am pân-acu' încă cin'zeci care i-am economisit io la bancă, știi. Asta face trei sutare. Și la capu' lunii, iar mai iau cin'zeci de dolari. Să-ți spui io cevașilea.

Se aplecă înainte, plin de însuflețire:

— Ce-ar fi, mă băieți, să mă luați și pe mine tovarăș?... Trei sutare și cin'zeci poci să bag io. De muncă nu prea-s bun, ce-i drept, da' aș putea să gătesc mâncarea, să văz de găini, să mai plivesc grădina. Ce ziceți, băieți?

George închise pe jumătate ochii.

— Trebuie să mă gândesc la asta. Todauna am zis că s-o facem noi doi, între noi...

Candy îl întrerupse:

— Aș făcea un testament și v-aș lăsa tot vouă partea mea, la caz că dau ortu' popii, fiin'că neamuri tot n-am, și n'ica. Voi doi aveți ceva bănișori? Poate-am și putea s-aranjăm.

George scuipe pe dușumea, plin de dispreț.

— Avem, amândoi, zece dolari.

Apoi spuse, gânditor:

— Ascultă, dacă muncim, Lennie și cu mine, o lună, și nu cheltuim n'ica, o s-avem un sutar. Asta ar face cu tătu' patru sutare și cin'zeci. Pui rămășag că pe banii ăștia putem lua locu'. Și-atuncia 'mneata și cu Lennie ați putea să și-ncepeți să-l aranjați, și io mi-aș mai găsi o muncă, să plătim restu', și voi ați putea să vindeți ouă și d-alde-astea.

Rămaseră tăcuți. Se uitară unul la altul, uimiți. Lucrul acela, în care niciodată nu crezuseră cu adevărat, era pe cale să se împlinească. George spuse cu gravitate:

— Doamne, Isuse Cristoase! Pui rămășag că putem să-l luăm.

Ochii îi erau plini de mirare.

— Pui rămășag că putem să-l luăm, repetă cu cu duioșie.

Candy se așeză pe marginea patului. Își scărpină nervos ciotul de la încheietura mâinii.

— Acu' patru ani m-am rănit, zise el. Nu mai trece mult și-or să mă dea afară. De cum n-oi mai fi în stare să curăț bărcile-dormitor, or să mă dea-n sarcina comitatului. Poate că dacă v-oi da vouă banii, voi o să mă lăsați să plivesc pin grădină și când n-oi mai plivi prea bine. Și-oi spăla vasele, ș-alte mărunțișuri d-astea. Da' m-oi afla pe locu' nostru și-oi fi lăsat să muncesc pe locu' nostru.

Spuse, jalnic:

— Văzurăți ce-i făcură în ast' seară câinelui meu? 'Ceau că nu mai e de nici un folos, nici pentru dânsu', nici pentru altu'... Când m-or da afară d-aciia, mi-ar părea bine să se găsească cineva care să mămpuște și pe mine. Da' n-or să facă una ca asta. N-o să am nici un' mă duce, și nici nu mai mă ia nimeni, la nici un fel de treabă. Până sunteți gata voi băieți să

plecați, io o să mai am încă treizeci de dolari.

George se ridică.

— O facem, spuse. Aranjăm noi locșoru' ăla și-o să stăm acolo.

Se așază iar. Ședeau cu toții nemișcați, năuciți de frumusețea a ceea ce li se întâmpla, fiecare cu mintea încordată spre vremea viitoare când avea să se realizeze acel lucru încântător.

George spuse, speculativ:

— Să 'cem că s-ar da la oraș vr'o serbare, sau c-ar veni vr'un circ, sau vr'un meci de base-ball, ori mai știi io ce.

Moș Candy dădu din cap, aprobator.

— N-e-am duce acolo și gata, spuse George. N-am întreba pe nimeni dacă ne dă voie. Mulge, băiete, vaca, zvârle câteva boabe la găini, și-apoi gata, mergem la oraș.

— Și niște iarbă la iepuri! izbucni Lennie. Io n-o să uit niciodată să le dau de mâncare... Când o facem, George?

— Peste-o lună. O lună-n cap, nici mai mult nici mai puțin. Știi ce-oi face? Oi scrie bătrânilor ălora, proprietarii locului, ca să știe că-l luăm. Și Candy ar' să le trimită un sutar arună.

— Sigur c-așa, spuse Candy. Și-are ăia sobă bună acolo?

— Firește, are o sobă foarte bună, arde și cu cărbuni și cu lemne.

— Io-mi iau cățelu', spuse Lennie. Pui rămășag că ce-o să-i mai placă acolo... Doamne!

Se apropiau glasuri de afară. George zise repede:

— Să nu suflați o vorbă, la nimeni. Știm numai noi trei, și-atâta. E-n stare ăștia să ne dea afară, de să nu mai putem să strângem banii. Ne vedem de treabă, de parc-am avea de gând să cărăm orz cât om trăi, și-apoi, într-o bună zi, ne ducem glonț de ne luăm ce ni se cuvine și ne cărăm d-acia.

Lennie și Candy făcură semn că da, hlizindu-se de încântare.

— Nu spui la nimeni, își poruncea sieși Lennie.

Candy zise:

— George?

— Îi?

— Trebuia să fi-mpușcat io câinele ăla, mă George. Nu trebuia să las un străin să-mi împuște câinele.

Se deschise ușa. Intră Slim, urmat de Curley, de Carlson și de Whit. Slim avea mâinile negre de smoală și privirea posomorâtă. Curley se ținea pe urmele lui. Curley spuse:

— Zău, Slim, că n'aveam nici un gând rău. Te-ntrebai și io așa.

Slim făcu:

— Bine, bine, da' prea m-ai întrebat des. M-am săturat până-n gât, zău. Dacă nu poți să-ți păzești nevasta, oe vrei să fac io? Pe mine să mă lași în pace.

— Păi asta mă căsnesc să-ți spui, că n-avui nici un gând rău. Ziceam și io așa, că poate-i fi văzut-o, din întâmplare.

— Ce nu-i spui să stea dracului acasă, unde i-e locu'? zise Carlson. O lași să se fâțâie prin dormitoare, și-ai să vezi că nu trece mult și-o să iasă o belea, de n-o să mai știi pe un' să scoți cămașa.

Curley se smuci spre Carlson:

— Tu să nu te-amesteci! Ori vrei să te trezești zvârlit afară?!

Carlson zise:

— Neisprăvitule! Încercași să-l sperii pe Slim, da' nu s-a prins. Te-a speriat Slim pe tine. Ești fricos ca un iepure. Nu mai poci io că ești ăl mai mare boxer din ținut. Să poftești să te legi de mine, că te pocnesc odată de-ți zboară căpățâna cu mutra aia afurisită cu tot.

Candy se alătură bucuros atacului:

— O mănușă plină cu vaselină! spuse cu dezgust.

Curley îl fulgeră din ochi. Apoi privirea îi alunecă pe de lături și se opri asupra lui Lennie, care încă mai zâmbea, vrăjit de amintirea fermei sale viitoare.

Curley se apropie de Lennie, adulmecându-l dușmănos.

— Tu de ce dracu' râzi?

Lennie îl privi preocupat.

— Hă?

Atunci furia lui Curley explodă.

— Ia dă-te-ncoa, mă găligane. Soaal'te-n picioare! De mine n-ar' să-și bată joc nici un pui de lele, fie el și-un găligan ca tine. Ți-arăt io ție cine-i fricos.

Lennie se uită desnădăjduit la George, apoi se sculă și încercă să se dea îndărăt. Curley luase poziția de atac. Se repezi la Lennie cu pumnul stâng și apoi îl izbi cu dreptul. Lennie scoase un strigăt de groază. Din nas îi țâșnea sânge.

— George! strigă. Spune-i să mă lase-n pace, George!

Se dădu înapoi până se lipi de perete, iar Curley venea după el, pocnindu-l în obraz. Lui Lennie îi spânzurau brațele în lături; era prea speriat încât să se apere.

George sărise în picioare și urla:

— Pune mâna pe el, Lennie. Nu te lăsa.

Lennie își acoperi fața cu labele lui de urs.

Strigă:

— Spune-i să nu mai dea, George!

Atunci Curley îl pocni în stomac și-i tăie răsufierea.

Slim sări în sus.

— Tiicălosu'! strigă. Trebuie să-l iau io în primire!

George întinse mâna și-l reținu pe Slim.

— Stai nițel! strigă. Își făcu mâinile pâlnie la gură și zbieră: Pune mâna pe el, Lennie!

Lennie își luă mâinile de pe obraz și se uită după George; Curley îi repezi pumnii în ochi. Fața cea mare se umplu de sânge.

George urlă din nou:

— Am spus: pune mâna pe el!

Pumnul lui Curley își lua avânt, când Lennie întinse mâna după el. În minutul următor Curley se zbătea ca un pește în undiță și pumnul lui strâns se pierdea în mâna enormă a lui Lennie. George dădu fuga către celălalt capăt al odăii.

— Dă-i drumu', Lennie. Dă-i drumu'!

Dar Lennie se uita îngrozit la omulețul care se zbătea în mâna lui. Pe obrazul lui Lennie șiroia sângele, unul din ochi îi era zdrelit și-l ținea închis. George îl palmui peste obraz, de câteva ori, dar Lennie nu dădea drumul pumnului înșfăcat. Între timp, Curley se făcuse alb la față și se chircise, abia se mai zbătea. Țipa într-una, cu pumnul pierdut în laba lui Lennie.

George strigă iarăși și iarăși:

— Dă-i drumu', Lennie! Lasă-i mâna, Lennie! Dă-i drumu'! Slim, hai, ajută-mă, cât mai are ăsta mână.

Brusc, Lennie dete drumul. Își îndoi spinarea, ghemuindu-se la perete.

— Tu ai zis, George! spuse jalnic.

Curley ședea pe jos, privindu-și cu uimire mâna zdrobită. Slim și Carlson se plecară asupra-i. Apoi Slim se îndreptă și-i privi pe Lennie cu oroare.

— Trebuie să-l ducem la un doftor, spuse. Pare-se că n-a mai rămas oscior nefrânt în mâna asta a lui.

— N-am vrut, plângea Lennie, n-am vrut să-i fac rău.

Slim spuse:

— Carlson, du-te și-nhamă șareta. O să-l ducem la Soledad, să-l cârpească.

Carlson ieși, zorit. Slim se întoarse către Lennie, care sta și scâncea.

— Nu ești tu de vină. Demult îl păștea așa ceva pe neisprăvitu' ăsta. Da', Doamne sfinte, mai c-a rămas fără mână.

Slim ieși repede și într-o clipă se întoarse cu o căniță de tablă plină cu apă. I-o ținu la gură lui Curley.

George spuse:

— Slim, acu' o să ne dea afară? Ne trebuie niște bani. Babacu' lu' Curley o să ne dea afară acu'?

Slim își schimonosi fața într-un surâs. Îngenunche lângă Curley.

— Îți veniși în fire destul ca s-ascuți ce-ți spun? îl întrebă.

Curley făcu semn că da.

— Atunci ascultă: Io crez că-ți prinseși mâna într-o mașină. Dacă nu spui la nimeni ce s-a-ntâmplat, nu spunem nici noi. Da' dacă trăncănești și dacă pui să-l dea afară p-ăsta, să știi că spunem la toți și-o s-ajungi de râsu' lumii.

— N-o să spui, zise Curley.

Se ferea să se uite la Slim.

De afară se auzi zgomot de roți. Slim îl ajută pe Curley să se ridice.

— Hai acu'. Carlson o să te ducă la un doftor.

Îi ajută lui Curley să iasă pe ușă. Zgomotul roților se îndepărtă. După o clipă, Slim reveni în dormitor. Se uită la Lennie, care tot mai sta ghemuit la perete, înfricoșat.

— Dă să-ți văz mâinile, îi ceru.

Lennie întinse mâinile.

— Doamne, Isuse Cristoase, nu mi-ar plăcea deloc să te mâinii pe mine!

George îl întrerupse:

— Lennie era speriat, d-aia, explică. Nu știa ce să facă. Ți-am spus io că nu trebuie să se bată nimeni cu dânsu'. No, parcă lu' Candy îi spusei.

Candy dădu din cap cu gravitate.

— Chiar așa-mi spuseși, zise. Chiar azi 'neață când se legă Curley întâi și-ntâi de pretenu' tău, ai zis: „Ar face bine să nu se joace cu Lennie dacă nu vrea să dea de bocluc”. Chiar așa-mi spuseși.

George se întoarse către Lennie:

— Nu-i vina ta. N-ai de ce să mai fii speriat. Făcuși tocma' ce ți-am spus. Ai face bine să te duci acu' la spălător și să-ți cureți fața. Parcă ești dracu'

Lennie zâmbi, cu gura lui zdrelită.

— Io n-am vrut să dăm de belea, spuse.

Se îndreptă spre ușă, dar înainte de-a ajunge, se întoarse iar:

— George?

— Ce vrei?

— O să poci să văz de iepuri, nu-i așa, George?

— Firește. N-ai făcut ni'ca rău.

— Nu vrui să fac rău, George.

— Bine, du-te dracului și te spală.

NEGRUL CROOKS, GRĂJDARUL, își avea patul în magazia cu hamuri, un mic hangar proptit de peretele grajdului. De-o parte a cămăruței era o fereastră pătrată, cu patru ochiuri de geam, iar de cealaltă parte o ușă îngustă de scânduri, care dădea spre grajd. Culcușul lui Crooks era alcătuit dintr-o ladă lungă, umplută cu paie, pe care erau zvârlite păturile lui. În peretele cu fereastra erau bătute piroane de care atârnau hamuri stricate, în curs de reparare, fâșii de piele nouă; și, chiar dedesubtul ferestrei, se găsea o băncuță cu unelte de șelar, cuțite îndoite, și ace, și sule, și gheme de sfoară. De piroane mai atârnau piese de harnașament, o gură de ham crăpată, cu umplutura de păr de cal ieșind din ea, un belciug frânt și un lanț de șleau, cu îmbrăcămintea de piele sfâșiată.

Crooks își avea lădița de mere deasupra culcușului și acolo ținea un șir de sticle cu medicamente, pentru dânsul cât și pentru cai. Mai se găseau pe ea cutii de tablă cu săpun pentru șei și o cutie din care picura catran și în care era înfiptă o pensulă. Împrăștiate pe dușumea zăceau o seamă de obiecte personale, căci, locuind singur, Crooks putea să-și lase lucrurile împrăștiate și, fiind grăjdar și infirm, era mai statornic decât ceilalți muncitori și agonisise mai multe decât putea duce în spinare.

Crooks stăpânea câteva perechi de ghete, o pereche de cizme de cauciuc, un cogeamite ceas deșteptător și o pușcă de vânătoare cu o singură țevă. Avea și cărți: un dicționar zdrențaros și un exemplar decolorat al Codului civil californian din anul 1905. Pe o poliță specială deasupra patului mai erau niște reviste-magazin și câteva cărți murdare; o pereche de ochelari înrămați cu aur atârnau de un cui deasupra culcușului.

Odaia aceasta se înfățișa măturată și îndeajuns de curată, deoarece Crooks era un om mândru și rezervat. El păstra distanță față de ceilalți și pretindea ca și dâșii să facă la fel. Trupul îi era aplecat spre stânga din pricina șirei spinării strâmbate, și ochii, foarte adânciți în orbite, păreau să scânteieze intens, de atâta profunzime. Fața lui slabă era brăzdată de cute adânci, negre, și buzele subțiri, crisplate de dureri, aveau o nuanță mai deschisă decât obrazul.

Era sâmbătă seara. Prin ușa deschisă care da în grajd veneau zgomote de cai ce se mișcau, de picioare ce nu stăteau locului, de dinți ronțâind fânul, de zângănit de lanțuri. În odaia grăjdarului, un mic bec electric răspândea o slabă lumină galbenă.

Crooks ședea pe culcușul lui. Cămașa îi era scoasă din pantaloni, la spate. Într-o mână ținea o sticlă cu ulei de frecție și cu cealaltă își freca șira spinării. La răstimpuri turna câteva picături din uleiul pentru frecție în palma trandafirie și băga mâna sub cămașă ca să reînceapă a se freca. Își contractă mușchii spatelui și se înfioră.

Fără zgomot, Lennie apăru în pragul ușii deschise și rămase acolo privind înăuntru; umerii lui lați aproape că umpleau cadrul ușii. O clipă Crooks nu-l văzu, dar când ridică ochii, rămase țeapăn și fața i se posomorî. Scoase mâna de sub cămașă.

Lennie zâmbi neajutorat, într-o tentativă de împrietenire:

Crooks spuse tăios:

— N-ai nici un drept să intri în odaia mea! Asta-i odaia mea. Nimeni n-are drept să intre aci, afar' de mine,

Lennie înghiți un nod din gât și își lăți zâmbetul care încerca să cucerească.

— Nu fac n'ica, spuse. Am venit și io să-mi văz cățelu'. Și-am văz't lumina aprinsă, explică.

— Ei și, e dreptu' meu s-aprinz lumina. Fă bine și pleacă din camera mea. Cum nu mă vor în dormitoru' vostru, așa nu te vreau nici eu în odaia mea.

— Da' de ce nu te vor? întrebă Lennie.

— Fiindcă-s negru. Ei joacă cărți acolo și eu nu pot să joc, fiindcă-s negru. Cică put. Ei, dacă vrei să știi, și voi îmi puțîți mie, cu toții.

Lennie își bălăbăni stingherit mâinile enorme; nu știa ce să facă.

— Toți s-au dus la oraș, spuse. Slim și George, și toată lumea. George a zis că io să stau acia și să nu fac prostii. Am văz't lumina dumitale aprinsă.

— Ei și, ce vrei?

— N'ica, am văz't lumina aprinsă. Am zis că poci și io să intru și să șez un pic.

Crooks se uită la Lennie, apoi întinse mâna îndărăt și luă din cui ochelarii, îi potrivi pe urechile lui trandafirii și iar se uită lung la Lennie.

— Da' io tot nu-nțeleg ce cătai în grajd, protestă. Nu ești cărauș. Ai de-narcă sacii n-au ce căta-n grajd. Nu ești cărauș. N-ai n'ica d-a face cu caii.

— Cățelu', repetă Lennie. Venii să-mi văz cățelu'.

— Bine, atunci du-te și vezi-ți cățelu'. Nu veni unde n-are nevoie de tine.

Lennie își pierdu zâmbetul. Înaintă un pas în odaie, apoi își aduse aminte și se dădu iar către ușă.

— Mă uitai nițel la ei. Slim cică n-am voie să-i mângâi prea mult.

Crooks spuse:

— Păi mereu i-ai scos din culcușu' lor. Mă și mir că maică-sa nu i-a dus în altă parte.

— A, ea nu-mi face n'ica. Ea mă lasă.

Lennie înaintase iar în odaie. Crooks se încruntă, dar surâsul dezarmant al lui Lennie îl învinse.

— Hai, acu' intră și șezi un pic, spuse. Dacă tot nu vrei să ieși și să mă lași în 'pace, baremi intră și șezi.

Glasul îi devenise puțin mai prietenos.

— Toți băieții s-au dus la oraș, ai?

— Toți, afar' de moș Candy. Dânsu' șade-n dormitor și-și ascute creionu' și tot îl ascute și socotește.

Crooks își potrivi mai bine ochelarii.

— Socotește? Da' ce-are de socotit Candy?

Lennie aproape strigă:

— Pentru iepuri.

— Ești țicnit, spuse Crooks. Ești scrântit rău. Care iepuri?

— Iepurii care-o să-i avem noi, și de-ngrijit o să-i îngrijesc io, o să le tai iarbă, și-o să le dau apă, și d-alde-astea.

— Ești scrântit, ce mai vorbă, făcu Crooks. Bine face ăl de umblă cu tine că te ține de-o parte, să nu te vază nimeni.

Lennie spuse calm:

— Nu-i minciună. O s-o facem. O să ne luăm un locșor al nostru și-o să trăim în belșug din rodu' pământulud.

Crooks se instalează ceva mai confortabil pe culcușul lui.

— Așaz'te, îl îmbie. Așaz'te pe putinica de cuie.

Lennie se ghemui și se așeză pe butoiaș.

— 'Mneata zici că-i minciună, făcu. Da' nu-i minciună. E-adevărat tot ce spusei, și n-ai decât să-l întrebi pe George.

Crooks își propti bărbia neagră în palma trandafirie.

— Tu umbli după lucru cu George, așa-i?

— Firește. Un' se duce el să lucreze, mă ia și pe mine.

Crooks vorbi înainte:

— Și câteodată dânsu' vorbește și tu habar n-ai despre ce dracu' vorbește, așa-i?

Se aplecă înainte, sfredelindu-l pe Lennie cu ochii lui adânci.

— Aşa-i?

— Îhî... câteodată.

— Vorbeşte şi el aşa, şi tu habar n-ai despre ce dracu-i vorba?

— Îhî... câteodată. Da'... nu todeauna.

Crooks se aplecă înainte peste marginea culcuşului.

— Io nu-s negru din sud, zise. Io-s născut aciia-n California.

Babacu-meu avea o fermă de vr'o zece pogoane, creştea păsări. Puştii albilor veneau pe la noi să se joace, şi unii din ei erau băieţi buni. Lu' Babacu' nu-i plăcea. Io n-am ştiut până hăt târziu de ce nu-i plăcea. Da' acu' ştiu.

Şovăia, şi când vorbi iar, glasul i se făcu mai blând.

— Nu mai era altă familie de culoare la mile şi mile împrejur. Şi nici acu' nu mai e alt om de culoare aci, la ferma asta, şi doar o familie în Soledad.

Râse.

— Dacă spui io ceva, cică: „Eh, spuse şi negru' ăla aşa.”

Lennie întrebă:

— Cât zici 'mneata c-o să mai treacă până cresc destul căţei ăia ca să poci să-i mângâi?

Crooks râse iar:

— Cu tine poa' să vorbească omu' şi să fie sigur că pe-o ureche-ţi intră şi p-alta-ţi iese. Câteva săptămâni şi-or să fie căţei cum îţi place ție. Ştie George ce face. El vorbeşte şi tu habar n-ai, nu-nţelegi nimic.

Se aplecă înainte, foarte animat:

— „Vorbeşte un negru' acolo”... şi încă un negru cu spinarea strâmbă. Aşa că nu va să zică nimic, înţelegi? Tot nu ții minte ce-a zis. Am văzut asta de câte şi mai câte ori, vorbeşte unu' cu altu' şi puţin îi pasă dacă-l aude ori dacă pricepe ce spune. Ce contează e că stă de vorbă unu' cu altu', ori că şed aşa amândoi, chiar şi fără să vorbească. Nici nu-i pasă d-al'ceva.

Se însufleţise într-atâta încât începu a bate cu mâna în genunchi.

— George poa' să-ţi spuie orice năzbâtii, nu va să zică nimic. Vorba e să vorbească. Să mai fie cu cineva. Asta e.

Se opri. Glasul îi deveni blând şi persuasiv.

— Să 'cem că George n-ar mai veni 'napoi. Să 'cem că şi-a luat tălpăşiţa şi, uite, nu mai vine. Ei, tu ce te faci atuncea?

Atenţia lui Lennie pătrunse treptat la ceea ce auzise.

— Ce? făcu.

— Am zis: ce te faci dacă George s-a dus ast'seară la oraş şi tu nu mai auzi niciodată de el?

Crooks parcă urmărea stăruitor o victorie personală.

— Închipuie-ţi şi tu e-ar fi aşa, ce faci? repetă.

— George nu face aşa! strigă Lennie. Nu face una ca asta! Io sunt cu George demult. Vine înapoi ast'seară...

Dar îndoiala era prea zdrobitoare pentru el.

— 'Mneata nu crezi c-ar să vină?

Faţa lui Crooks se luminează de plăcerea ce-o simţea în această torturare.

— Nu ştie nimeni ce poa' să facă un om, observă calm. Să 'cem că vrea să vină şi nu poate. Să 'cem că l-a omorât ori că l-a rănit careva şi că nu mai poa' să vie.

Lennie se lupta să înţeleagă.

— George nu face una ca asta, repetă. George bagă de seamă. Pă George nu-l răneşte nimenea. Pă el nu l-a rănit nimenea niciodată, fiin'că el bagă de seamă.

— Ei, da' să 'cem că n-ar veni 'napoi. Ce faci tu?

Fața lui Lennie se zbârci de teamă.

— Nu știi. Ascultă, ce spui 'mneata? strigă. Nu-i adevărat... Pă George nu l-a rănit!

Crooks îl sfredeli înainte.

— Să-ți spui io ce s-ar întâmpla. Te-ar lua la balamuc. Te-ar pune la coteț. Ți-ar pune zgardă, ca la câini.

Dintr-o dată, ochii lui Lennie se fixară asupra-i și luară o expresie de furie liniștită. Se ridică în picioare și se îndreptă amenințător către Crooks.

— Cine l-a rănit pe George?

Crooks văzu primejdia care îl păștea. Se dădu mai înapoi în culcușul său, pentru a se feri.

— Ziceam și io așa, că dac-ar fi să fie, spuse. Da' nu l-a rănit nimenea pe George. E bine, sănătos. Vine 'napoi.

Lennie sta aplecat asupra-i.

— De ce 'ceai că să fie așa? Să nu zică nimenea că George să fie rănit.

Crooks își scoase ochelarii și își șterse ochii cu degetele.

— Hai, așaz'te colo, spuse. George nu-i rănit.

Lennie se întoarse mârâind la butoiașul de cuie.

— Să nu zică nimeni de George că-i rănit, bolborosi.

Crooks spuse cu blândețe:

— Poate că acu-ai să înțelegi. Tu-l ai pe George. Tu *știi bine* că vine 'napoi. Da' ia zi că n-ai pe nimeni. Ia zi că nu poți să te duci în dormitor și să joci rummy fiin'că ești negru. Cum ți-ar plăcea? Ia zi c-ar trebui să stai acia singur și să citești cărți. Firește, poți să joci potcoave pân' se întunecă, da' după aia trebuie să citești cărți. Geaba citești cărți. Omu' are nevoie de alții lângă el.

Scânci:

— Omu' se ticăloșește dacă n-are pe nimeni. Fie cum o fi, da' să fie cineva lângă tine. Îți spui io, strigă, îți spui io, omu' când e prea singur se-mbolnăvește.

— George are să se-ntoarcă, își repeta Lennie cu glas speriat, încercând să se liniștească. Poate George s-o fi și întors. Mai bine m-aș duce să văz.

Crooks spuse:

— N-am vrut să te sperii. Ar' să vie înapoi. Io vorbeam de mine. Stă omu' singur acilea toată noaptea, poate citește cărți, ori se gândește, ori așa ceva. Când și când se pune pe gândit, și n-are pe nimeni să-i spuie dacă-i așa ori e altmintrelea. Poate c-a văz't și el ceva, da' nu știe dacă-i așa ori nu. N-are la cin' să se ducă să-l întrebe dacă vede și-ăla tot la fel. N-are cum ști. N-are cum măsura. Uite, am văz't io acia niște lucruri. Beat nu eram. Nu știu dacă dormeam. Să fi fost cineva aci cu mine, ar fi putut să-mi spună dacă eram adormit, și-atunci ar fi bine. Da' așa, u știi...

Privirea lui Crooks rătăcea acum prin odaie, se îndrepta spre fereastră.

Lennie spuse cu glas de jale:

— George n-ar' să plece și să mă lase pă mine. Știu io că George nu face așa.

Grăjdarul continua visător:

— Țiu minte când eram mic și stăm acas' la ferma de păsări a tatii. Aveam doi frați. Erau mereu p-aproape, todeauna erau pe lângă mine. Dormeam într-aceeași odaie, chiar într-același pat, toți trei. Aveam un petec cu căpșuni. Aveam un petec cu luțernă. Dam drumu' la găini în luțernă, dimineața pe soare. Frații mei ședeau pe o stinghie de gard și se uitau după ele... găini albe erau...

Treptat interesul lui Lennie se trezea.

— George zi'c-o s-avem luțernă pentru iepuri.

— Care iepuri?

— O s-avem iepuri și-un petec cu struguri.

— Ești țicnit?

— Ba o s-avem. Întreabă-l pe George.

— Ești țicnit, repetă Crooks disprețuitor. Am văz't sute de oameni trecând pe drum și pe la ferme, cu legătura-n spinare și tot cu năzbâția asta idioată-n cap. Sute am văz't. Vine și pleacă și se duce pân' alte părți; și fiștecare din ei clocește-n capu' lui că să aibă un petec de pământ. Și nici unu' nu poa' să-l aibă. E ca raiu'. Toți vrea să aibă un petec de pământ. Am citit, de când îs aici, o groază de cărți. N-ajunge nimeni în rai. Și n-ajunge nimeni s-aibă pământ. E-n capu' lor. Vorbește-ntruna d-asta, da' e numa-n capu' lor.

Se opri și privi spre ușă; caii se mișcau neastâmpărați și lanțurile lor zornăiau. Un cal necheză.

— Trebuie să fie cineva acolo, spuse Crooks. Poate-i Slim. Slim vine câteodată și de două, trei ori pe noapte. Slim e-un adevărat cărăuș. Are grijă de atelaju' lui.

Se îndreptă cu o strâmbătură de durere și se duse către ușă.

— 'Mneata ești, Slim? strigă.

Răspunse vocea lui Candy.

— Slim s-a dus la oraș. Ascultă, îl văzuși pe Lennie?

— Ala mare?

— Îhî. L-ai văz't pe undeva?

— E-aci înăuntru, făcu Crooks scurt.

Se întoarse la patul lui și se culcă.

Candy sta în prag scărpinându-și ciotul mâinii și uitându-se orbește în odaia luminată. Nu încerca să intre.

— Să-ți spui ceva, Lennie. Făcui socoteala cu iepurii ăia.

Crooks spuse irascibil:

— Poți că intri dacă vrei.

Candy părea încurcat.

— Știu și io? Sigur... dacă zici tu că să intru.

— Hai, intră. Dacă intră orișicare, poți și tu să intri.

Crooks își ascundea cu greu plăcerea sub prefăcuta-i supărare.

Candy intră, dar încă încurcat.

— Ai acia un locșor bun și plăcut, îi spuse lui Crooks. Bine trebuie să fie să ai o odăiță ca asta, numa' a ta.

— Firește, făcu Crooks. Și-un morman de gunoi sub fereastră. Firește, e grozav.

Lennie irupse:

— Ai spus de iepurii ăia.

Cajndy sta rezemat de perete, lângă gura de ham ruptă, scărpinându-și ciotul mâinii.

— Io-s demult acilea, sptise, și Crooks e și el demult. Da-i întâiași dată când văz camera lui.

Crooks spuse întunecat:

— Oamenii nu prea intră la un om de culoare-n odaie. N-a fost nimeni acilea decât Slim. Slim și șefu'.

Candy schimbă repede subiectul.

— Slim e-un cărăuș cum nu se mai află.

Lennie se aplecă spre rândușul cel bătrân.

— Spune de iepurii ăia, stăruie.

Candy surâse.

— Am făcut socoteala. Putem să scoatem niște bani cu iepurii ăia, dacă facem ce trebuie.

— Da' io-i îngrijesc, îl întrerupse Lennie. George a zis că io o să-i îngrijesc. Mi-a promis.

Crooks interveni brutal.

— Geaba vă băgați în cap prostii, mă. Trăncăniți și voi așa întruna d-asta, da' de avut n-o s-aveți pământu' ăla cât îi lumea. Tu o să rămâi să mături p-acilea pân-or să te scoată într-o ladă cu picioarele-nainte. La toți vi-e gându' la pământ.

Candy își frecă supărat fața.

— Vezi tu! Să fiu afurisit dacă n-o facem. George zice c-o facem. Avem și banii.

— Așa? făcu Crooks. Și unde-i George acuma? La oraș, în vreo casă cu târfe. Acolo se duc banii voștri... Isuse, de câte ori n-am văz't io d-ald-astea! Prea și prea mulți i-am văz't cu pământ în cap. Da' niciodată nu pune mâna pe el.

Candy strigă:

— Firește că toți se gândesc la asta! Orișicare vrea un petec de pământ al lui, nu mult, nu cine știe ce, da' s-aibă și el ceva al lui. Un loc un' să poa' să trăiască și de unde să nu-l poată da nimeni afară. Io n-am avut niciodată. Io am semănat grâne pentru mai toți din stătu' ăsta, da' nu fură grânele mele, și când am muncit la adunatu' recoltelor, nici una n-a fost recolta mea. Da' acuma o facem noi p-asta, greșești dacă crezi că n-o facem. George n-are banii la el, acolo-n oraș. Banii e-n bancă. Io și cu Lennie și cu George. O s-avem o odaie a noastră. O s-avem un câine și iepuri de casă și găini. O s-avem porumb verde și poate că și-o vacă, ori o capră...

Se opri, copleșit de acest tablou. Crooks întinse brațul îndărăt și își exploră cu mâna șira spinării.

— N-am văz't niciodată pe nimeni s-o scoată la capăt. Am văz't pe unii nebuni după pământ, da' mereu se nimerea câte-o casă cu târfe ori câte-un joc de cărți să le ia banii care-i strânsese.

Șovăi.

— Dacă voi, băieți, ați avea nevoie de-o mână de lucru la voi acolo... fără plată, numa' întreținerea, io aș veni să v-ajut, de ce nu? Nu-s chiar așa schilod ca să nu pot munci în draci dacă vreau.

— L-ați văzut pe Curley, vr'unu' din voi, băieți?

Întoarseră repede capetele spre ușă. Nevasta lui Curley sta acolo și se uita. Fața îi era fardată gros. Buzele îi erau ușor întredeschise. Gâfâia, de parcă ar fi alergat.

— Curley n-a fost p-acilea, spuse Candy, acru.

Ea tot mai sta în prag, zâmbindu-le ușor, frecându-și unghiile unei mâini cu degetul mare și cu cel arătător de la mâna cealaltă. Ochii ei se plimbară de la o față la cealaltă.

— I-au lăsat acasă p-ăi slăbănogi, spuse în cele din urmă. Credeți că nu știu unde s-au dus toți?

Lennie sta și o urmărea, fascinat; dar Candy și Crooks își împlântaseră privirea încruntată în pământ, ca să-i ocolească ochii.

Candy spuse:

— Atunci, dacă știi, de ce vii să ne-ntrebi pe noi unde-i Curley?

Ea îi privi, amuzată.

— Caraghios lucru mai e și-ăsta, zise. Când dau peste vr'un bărbat și e singur, mă-nțeleg foarte bine cu el. Da' de cum sunteți câte doi, gata, nu mai vreți să stați de vorbă cu mine. Parcă sunteți turbați.

Își lăsă unghiile și puse mâinile în șolduri.

— Vi-e frică la toți, unu' d-altu', asta-i. Fiecăruia i-e frică, să nu spuie

ăilalți ceva de el.

După o tăcere, Crooks zise:

— Mai bine acu' te-ai duce acasă la 'mneata. Nouă acilea nu ne trebuie belele.

— Da' eu nu fac nici o belea. Ce credeți că nu mi-o plăcea și mie să mai stau de vorba cu câte cineva ici și colo? Credeți că mi-o plăcea să tot zac în casa aia mereu?

Candy își puse ciotul mâinii drepte pe genunchi și-l frecă ușurel cu cealaltă mână. Spuse muștrător:

— Ai bărbat. N-ai de ce să tot dai târcoale la alții și să-i faci să dea de belea.

Fata se înfurie.

— Firește c-am bărbat. Și ce mai bărbat! L-ați văzut cu toții, nu? Toată ziulica nu face altceva decât să tot spuie ce-o să le facă la ai de nu i-s pe plac, și nimeni nu i-e pe plac. Ce credeți, c-o să stau mereu în casa aia de doi metri pe patru și să tot ascult cum atacă Curley cu stânga și-apoi vine și-l pocnește cu grozava aia de lovitură a lui cu dreapta? „Un-doi”, cică. „Atâta-i trebuie, un-doi, și la pământ.”

Se opri și, luminându-i-se fața, întrebă, cu o expresie de curiozitate:

— la ziceți, ce-a fost cu mâna lu' Curley?

Urmă o tăcere stâjenită. Candy strecură o privire furișă către Lennie. Apoi tuși.

— Păi... Curley... și-a prins mâna-ntr-o mașină, coană. I-a strivit-o.

Ea îl scrută o clipă, apoi râse.

— Gogoși! Ce-mi vinzi mie? Curley s-a apucat de ceva care n-a putut isprăvi. Prins într-o mașină, gogoși! Ei, da-i vorba că nu mai pocnește pe nimeni cu grozavu' lui de un-doi, de când s-a ales cu mâna strivită. Cine i-a strivit-o?

Candy repetă posomorât:

— Și-a prins-o-ntr-o mașină.

— Bine, bine, făcu ea cu dispreț. N-aveți decât să-i țineți partea, mie ce-mi pasă? Voi aștia cu bocceaua-n spinare vă credeți grozavi. Da' ce gândiți voi că sunt eu, o puștoaică-acolo? Dacă vreți să știți, io puteam să fi jucat pe scenă. Și nu o dată! Și-un tip mi-a spus într-un rând că poa' să mă bage și-n filme.

De indignare își pierduse suflul.

— Poftim, sâmbătă seara! Toată lumea e dusă și face câte ceva. Toată lumea! Și io, ce fac? Stau aici, de vorbă c-un cârd de bagabonți, un negru și-un țicnit, și-un prăpădit de cioban, și mai îmi și place, fincă al'cineva nu-i!

Lennie o urmărea din ochi, cu gura pe jumătate deschisă. Crooks se retrăsese în teribila demnitate ocrotitoare a negrilor. Dar cu moș Candy se produse o schimbare. El se sculă brusc în picioare și dădu peste cap butoiașul de cuie pe care șezuse.

— M-am săturat! spuse mânios. N-ai ce căta acia. Noi ți-am spus că n-ai ce căta. Și-ți mai spui că te pripești să-ți dai cu părerea în ce ne privește. N-ai destulă minte-n căpătânică aia de pui de găină ca să-ți dai seama că noi nu sântem bagabonți. Să zicem că pui să ne dea afară. Să zicem. Gândești c-o să batem drumurile ca să găsim alt pârlit de loc de doi bani ca ăsta? 'Mneata să știi că noi avem ferma *noastră* un' ne putem duce, și casa noastră. Nu suntem siliți să stăm acilea. Noi avem casă și păsări și pomi roditori și o fermă de-o sută de ori mai frumoasă ca asta. Și avem prieteni, da, avem. O fi fost o vreme când ni-era frică să nu ne dea afar', da' acu' nu ne mai e. Avem pământu' nostru, da, al nostru, și putem să ne ducem acolo.

Nevasta lui Curley îi râse în nas.

— Gogoși! spuse. Am văz't io destui d-alde voi. S-aveți voi doi biștari, păi ați fi colo, la oraș, și v-ați lua două rânduri de rachiu și-ați suges fundu' paharului. Vă știu io.

Fața lui Candy se încingea din ce în ce, dar încă mai înainte ca dânsa să-și fi sfârșit vorbele, el izbutise a se înfrâna. Era stăpân pe situație.

— Oi fi știind io, spuse blând. N-ar fi mai bine 'mneata s-o ștergi și să bați minge-n altă parte? Noi n-avem ce vorbi cu 'mneata. Noi știm ce-avem și puțin ne pasă dacă știi și 'mneata ori nu. Așa c-ai face mai bine s-o ștergi, fiin'că, mai știi, lu' Curley te pomenești că nu i-o plăcea să-și vază nevasta-n grajd cu noi aștia bagabonții cu bocceaua-n spinare.

Ea se uită de la o față la alta și îi văzu pe toți ostili. Cel mai lung se uită la Lennie, până ce el își plecă ochii, fâstâcit. Deodată ea întrebă:

— Da' din ce te-ai ales cu vânătăile alea pe obraz?

Lennie ridică o privire vinovată.

— Cine, io?

— Îhî, tu.

Lennie se uită după ajutor spre Candy și-apoi își coborî iar privirea în poală.

— Și-a prins mâna într-o mașină, zise.

Nevasta lui Curley izbucni în râs.

— Bine. Macină, ai? Vorbesc io cu tine mai târziu. Mie-mi place mașinile.

Candy interveni:

— Să-l lași în pace pe băiatu' ăsta. Să nu care cumva să te legi de el. O să-i spui lu' George ce-ai zis. George n-ar' să rabde să te legi de Lennie.

— Da' cine-i George? întrebă ea. Ța micu' cu care ai venit?

Lennie zâmbi fericit.

— El e, spuse. El e ăla, și-o să mă lase să văz de iepuri.

— Păi dacă atâta lucru vrei tu, pot și io să fac rost de niște iepuri.

Crooks se sculă de pe pat și se îndreptă s-o înfrunte.

— Ajunge, spuse rece. N-ai nici un drept să vii în odaia unui negru. Și nici n-ai nici un drept să te fâțâi p-aci. Acu' să faci bine să pleci, și cât mai repede. Că de nu, îi spui lu' șefu' să nu te mai lase să intri-n grajd niciodată.

Ea se întoarse spre el disprețuitoare:

— I-ascultă, cioroiule! Tu știi ce pot io să-ți fac dacă nu-ți ții fleanca?

Crooks se holbă la ea, desnădăjduit; apoi se așeză pe patul lui și se retrase în sine. Ea se apropie, încolțindu-l:

— Știi ce pot să fac, dacă vreau?

Crooks parcă se făcea mai mic; se strânse lângă perete.

— Da, coană.

— Ei, atunci a stai la locu' tău, cioroiule. Dacă vreau, pot să pui să te spânzure de-o cracă, și-așa de lesne că n-ar fi nici o scofală, nici n-aș avea de ce să mă bucur.

Crooks se redusese la nimic. Nu mai avea nici personalitate, nici „eu”, nimic care să placă sau să displacă. Spuse: "Da, coană", și vocea îi era lipsită de orice nuanță.

O clipă ea stătu aplecată deasupra-i, de parcă ar fi așteptat ca el să se miște, pentru a-l plesni iar cu biciul; dar Crooks ședea neclintit, cu ochii în lături, cu tot ce-ar fi putut fi lovit retras în sine. În cele din urmă, ea se îndreptă spre ceilalți doi. Moș Candy nu își putea lua ochii de la dânsa.

— Dacă faci una ca asta, noi o să spunem; zise în cele din urmă, liniștit. O să spunem c-ai ticluit-o împotriva lu' Crooks.

— Spuneți și duceți-vă dracului! strigă ea. N-ar sta nimeni să v-asculte, știți foarte bine. Nimeni n-ar sta să v-asculte.

Candy recunoscu:

— Nu... n-ar sta nimeni să ne-asculte.

Lennie scânei:

— Ah, să fie George acia... acia...

Candy trecu către dânsul.

— N-ai nici o grijă, spuse. Adineauri i-am auzit pe băieți venind 'napoi.

Mă prind că George o fi și ajuns în dormitor.

Se întoarse către nevasta lui Curley.

— Acu' ai face bine să te duci acasă, spuse liniștit. Dacă pleci acușica, n-o să-i spunem lu' Curley c-ai fost acilea.

Ea îl măsură cu răceală.

— Nu prea crez c-ai auzit nimic.

— De, dacă nu ești sigură, mai bine-ai face să fii cuminte, să n-o pățești cumva.

Ea se îndreptă spre Lennie:

— Îmi pare bine că l-ai pocnit nițel pe Curley. Demult și-o caută cu lumânarea. Câteodată îmi vine și mie să-l pocnesc.

Se strecură pe ușă, dispărând în întunericul grajdului. Și cât trecu prin grajd, se auziră lanțurile hamurilor zornăind, câțiva cai sforăiră și alții tropăiră din copite.

Crooks păru să iasă cu încetul din straturile apărătoare în care se înfășurase.

— Era adevărat ce spuseși, că se întoarseră băieții? întrebă.

— Firește. Îi auzii.

— Da? Io n-am auzit nimica.

— A zăngănit poarta, spuse Candy.

Apoi continuă:

— Doamne Isuse, știe să umble tiptil nevasta asta a lu' Curley. Zic că s-a-nvățat, de când tot încearcă.

Crooks evită acum subiectul.

— Poate c-ar fi mai bine, mă băieți, să plecați acuma, zise. Nu știu dacă mai am chef să mai stați p-aci. Un om de culoare trebuie să aibă și el niște drepturi, chiar dacă nu-s pe plăcu' lui.

Candy spuse:

— Cățeaua aia nu trebuia să fi vorbit așa cu tine.

— N-are nimica, făcu posomorât Crooks. Unde-ați venit voi acia și-ați șezut cu mine, uitasem. E-așa cum spune dânsa.

Se auzi sforăit de cai în grajd și zornăitul lanțurilor și un glas chemă:

— Lennie! Ei, Lennie! Ești în grajd?

— E George, strigă Lennie.

Și răspuse:

— Acilea-s, George. Acilea.

O clipă mai târziu, George apăru în cadrul ușii, aruncând în juru-i o privire dezaprobatoare.

— Ce cauți în odaia lui Crooks? N-aveai ce căta aci.

Crooks dete din cap.

— Așa le-am zis și io, da' ei tot a intrat.

— Și tu de ce nu-i dăduși afar'?

— Că nu prea-mi veni, spuse Crooks. Lennie e băiat bun.

Acum se agită Candy.

— Ascultă, George! Am tot socotit. Am dibuit io că chiar și cu iepurii ăia putem să facem niște bani.

George se întunecă.

— Parcă-ți spusei ca să nu vorbești cu nimenea de treaba asta.

Candy zise, abătut:

— Nu vorbii cu nimeni decât numa' cu Crooks.

George spuse:

— Ei, ia plecați voi d-acia, mă băieți. Doamne, nici un minut nu poci să lipsesc.

Candy și Lennie se ridicară și se îndreptară spre ușă. Crooks chemă:

— Candy!

— Hă?

— Mai ții minte ce-ți spusei, de săpat și de-ajutat la orice?

— Îhî, făcu Candy. Țiu minte.

— Păi, uită ce-ți spusei. Nu era serios. Glumeam și io. Nu mi-ar plăcea să mă duc să stau într-un loc ca ăla.

— De, foarte bine, cum zici tu. Noapte bună.

Cei trei bărbați ieșiră pe ușă. Cât trecură prin grajd, se auziră caii sforăind și lanțurile zăngănind.

De pe patul unde ședea, Crooks se uită câteva clipe la ușă, apoi întinse mâna după sticla cu ulei de frecție. Își scoase cămașa din pantaloni, la spate, turnă câteva picături de ulei în palma-i trandafirie și, întinzând mâna înapoi, se apucă agale să-și frece spinarea.

CAPITOLUL CINCI

LA UN CAPĂT AL GRAJDULUI SE RIDICA o claie mare de fân proaspăt și deasupra clăii atârna de scripetele său furca cu patru coarne. Fânul se lăsa ca un povârniș de munte până-n celălalt capăt al grajdului, unde se mai găsea un loc neted încă neumplut cu noua recoltă. Pe delături se vedeau ieslele și printre stinghii se zăreau capetele cailor.

Era duminică după-masă. Caii, la odihnă, ciupeau din smocurile de fân rămase, și tropăiau pe loc din copite, și mușcau lemnul ieslelor, și zornăiau din lanțurile cu care erau legați.

Soarele de după-amiază strecura fâșii prin crăpăturile pereților grajdului și așternea dâre luminoase prin fân. În aer stăruia bâzâitul muștelor, susurul leneș al după-amiezii.

De afară veneau clinchete de potcoave ce izbeau ținta și strigăte de încurajare sau de ironie ale oamenilor adunați la joc. În grajd însă era liniște, și zumzet molcom, și căldură.

Nu mai era nimeni în grajd decât Lennie, și Lennie ședea în fân, alături de o ladă de ambalaj așezată sub o iesle, la capătul grajdului care nu era încă umplut cu fân. Lennie ședea în fân și se uita la un cățeluș mort ce zăcea în fața lui. Se uită la el timp îndelungat, și-apoi întinse mâna lui enormă și-l netezi peste tot trupul. Și Lennie vorbea încetisor cățelușului.

— De ce-ai murit? Nu ești mic ca șoarecii. Io nu te-am lovit așa tare.

Ridică în sus capul cățelușului, îi cercetă chipul și-i spuse:

— Acuma George n-o să mă mai lase să-ngrijesc iepurii, dacă vede că tu ai murit.

Scobi în fân o mică adâncitură, așeză în ea cățelușul și-l acoperi bine cu fân, să nu se mai vadă. Dar continuă să se uite țintă la movilița ce-o făcuse.

— N-am făcut rău chiar așa mare, zise, ca să mă duc să m-ascunz în hățiş. Aș! nu... N-am făcut chiar așa rău! O să-i spui lu' George că l-am găsit mort.

Dezgropă cățelușul și-l examinează amănunțit, apoi își trecu mâna peste trupul lui, de la urechi până la coadă. Urmă să vorbească, mâhnit:

— Da' el o să știe. George todauna știe. Ar' să z'că: „Tu ai făcut asta. Nu-ncerca să mă minți.” Și-ar să zică: „Acu' uite, pentru că făcuși asta, n-ai

să mai îngrijești deloc iepurii."

Dintr-o dată i se stârni mânia.

— Afurisitule! strigă. De ce trebuia să mori? Tu nu ești mic ca șoarecii.

Culese de pe jos cățelușul și-l zvârli cât colo. Îi întoarse spatele. Șezu încovoiat peste genunchi, șoptind:

— Acu' n-o să mai îngrijesc iepurii. Acu' n-o să mă mai lase.

Se legăna încolo și încoace, copleșit de mâhnire.

De afară se auzi un clinchet de potcoavă izbind jalonul de fier, și apoi oarecare zarvă de glasuri. Lennie se sculă și aduse înapoi cățelușul mort, îl puse în fân și se așeză lângă el. Îl mângâie iar.

— Nu fuseși destul de mare, îi zise. Mereu mi-a spus, toți, că ești încă prea mic. Da' io n-am știut că poci să mori așa lesne.

Își trecea degetele peste urechea moale a cățelușului.

— Poate că George n-ar' să se supere, zise. Că lu' George nu-i păsa de afurisitu' ăsta de cățeluș.

Dinspre capătul ultimului stăriog se apropie nevasta lui Curley. Pășea foarte ușurel și Lennie nu o văzu. Purta rochia ei de bumbac viu colorată și papucii cu pompoane din fulgi roșii de struț. Fața îi era fardată și zulufii atârnavă la locurile lor, ca niște cărnăciori. Fu chiar lângă dânsul mai înainte ca Lennie să ridice ochii și s-o vadă.

Cuprins de panică, el aruncă un pumn de fân peste cățel. Se uită posomorât în sus, la dânsa.

Ea zise:

— Ce-ai acolo, micule?

Lennie îi aruncă o privire severă.

— George spune că n-am voie să am n'ica d-aface cu 'mneata, să nu vorbesc cu 'mneata și pace.

Ea râse.

— George îți comandă ce să fad și ce să nu faci? În toate alea?

Lennie își coborî privirea în fân.

— 'Ce că nu mai am voie să-ngrijesc iepurii dacă stau de vorbă cu 'mneata sau n'ica.

Ea spuse calm:

— I-e frică să nu se-nfurie Curley. Ei, da' Curley poartă-acu mâna dreaptă legată de gât, și dacă Curley se-nfurie, poți să-i fărâmi și mâna ailaltă. Crezi că m-ai dus tu pe mine când mi-ai spus că și-a prins-o-ntr-o mașină?

Dar Lennie nu se lăsă atras.

— Nu, dom'le. N-am voie să vorbesc cu 'mneata și pace.

Ea se lăsă în genunchi lângă dânsul în fân.

— Ascultă, spuse. Toți băieții-s la o întrecere de potcoave. E d-abia patru ceasu'. Nici unu' din ei n-ar' să plece de la întrecerea aia. De ce să nu stau de vorbă cu tine? Niciodată n-apuc să stau de vorbă cu nimeni. Mi-e urât de nu mai pot.

Lennie zise:

— Bine, da' io nu trebuie să vorbesc cu 'mneata și pace.

— Mi-e urât, spuse ea. Tu poți să vorbești cu lumea, da' io nu pot să vorbesc decât numa' cu Curley. Alminteri se-nfurie. Ție cum ți-ar plăcea să nu vorbești cu nimeni?

Lennie spuse:

— Bine, da' io nu trebuie. Lu' George i-e frică să nu dau de bocluc.

Ea schimbă subiectul.

— Ce ții acoperit acolo?

Atunci lui Lennie i se întoarse toată mâhnirea.

— O! e cățelu' meu, spuse trist. Cățelușu' meu.

Și degetele lui măturară de-o parte fânul ce-l acoperea.

— Păi e mort! strigă ea.

— Era așa mic, spuse Lennie. Mă jucam și io cu el... și el se făcea că vrea să mă muște... și io mă făceam că vreau să-l pocnesc... și... și l-am pocnit. Și el a rămas mort.

Ea îl consolă.

— Eh, nu te necăji. O javră acolo. Găsești tu lesne alta. Tot ținutu-i plin de javre d-astea.

— Da' nu-i numa' asta, explică Lennie cu jale. George acu' n-ar' să mă mai lase să văz de iepuri.

— Da' de ce?

— Păi a zis că dacă mai fac iar rele, n-ar' să mă mai lase să văz de iepuri.

Ea veni mai aproape de el și-i vorbi mângâios:

— Să nu-ți fie frică să vorbești cu mine. I-auzi cum zbiară ăia afară. Au pus prinsoare patru dolari la întrecerea aia. Nu pleacă nici unu' d-acolo pin' nu se isprăvește.

— Dacă mă vede George că vorbesc cu 'mneata, ar să mă ocărască rău, spuse Lennie prevăzător. Așa mi-a spus.

Pe fața ei se oglindi mânia.

— Da' ce-i cu mine? strigă. Da' ce, i-o n-am dreptu' să vorbesc cu nimenea? Ce crede el că sunt io, da' ce? Tu ești un băiat de treabă. De ce să nu pot să vorbesc cu tine? Doar nu-ți fac nici un rău.

— George spune c-o să ne bagi în bocluc.

— Aiurea! făcu ea. Da' ce rău îți fac io? Nu se gândește nimenea dintre dânșii cum trăiesc io acilea! Ce le pasă lor! Ascultă ce-ți spui: io nu-s învățată să trăiesc așa. Io puteam să fiu cineva.

Adăugă, sumbru:

— Și nu se știe dacă n-o să fiu odată și-odată!

Și apoi vorbele ei năvăliră, într-o pătimașă sete de comunicare, de parcă s-ar fi temut că cel ce-o asculta i-ar fi putut fi smuls.

— Io am stat chiar în Salinas, povesti. Venisem acolo de copil. Ei, și într-un rând a trecut p-acolo o trupă de teatru, și-am făcut cunoștință cu unu' din actori. El a zis c-aș putea să merg și io cu trupa lor. Da' bătrâna mea n-a vrut să mă lase. 'Cea că nu se poate, fiincă aveam numa' cinș'pe ani. Da' ăla zicea că se poate. Să mă fi dus, nu trăiam acuma așa cum mă vezi, poți să-ți închipui...

Lennie își trecea mâna încoace și încolo peste trupul cățelușului mort.

— O s-avem un locșor al nostru... și iepuri, explică.

Ea își urmă repede povestea, ca să nu mai fie întreruptă.

— Altădată am făcut cunoștință c-un tip care lucra la filme. Am fost cu el la *Riverside Dance Palace*. Ala zicea c-o să mă pună să joc în filme. Zicea că-s născută să fiu actriță. De cum se-ntorcea la Hollywood, a zis c-ar' să-mi scrie.

Se uită îndeaproape la Lennie ca să vadă dacă-l impresionase.

— N-am primit niciodată scrisoarea aia, spuse. Am știut totdeauna că mi-o șterpelise bătrâna mea. Ei, cum era să rămâi într-un loc de unde nu puteam să plec nicăieri ori s-ajung cineva, și unde îți mai și fură scrisorile! Și-am și întrebat-o dacă mi-o șterpelise dânsa și dânsa a zis că nu. Și-atuncea m-am măritat cu Curley. L-am cunoscut tot în seara aia, la *Riverside Dance Palace*...⁷ M-ascuți? întrebă.

— Io? Sigur.

— Uite, asta n-am mai spus-o la nimeni pân-acu'. Poate nici n-ar trebui să spui. Mie nu-mi place Curley. Nu e băiat bun.

⁷ Salonul de dans de pe malul râului

Și cum îi făcuse confidențe, se dete mai aproape de Lennie, șezând lângă el.

— Puteam să joc în filme, și să fi avut rochii frumoase, care le poartă alea. Și puteam să fi stat în hotelurile ale mari, și să mă fotografieze. Și când se dă premierele alea, puteam să fi mers și eu, și puteam să vorbesc și la radio — nu mă costa nici un ban, pentru c-aș fi fost și io în film. Și toate rochiile alea frumoase care le-aș fi purtat, cum le poartă alea-n filme. Fiincă tipu' ăla a spus că io-s născută să fiu actriță.

Ridică ochii către Lennie și făcu un mic gest grandios cu brațul și cu mâna ca să arate că știe să joace. Degetele urmau încheietura mâinii, care luase conducerea, cu degetul mic grandilocvent separat de celelalte.

Lennie oftă adânc. De afară răzbi un zăngănit de potcoavă pe metal și apoi un cor de aclamații.

— A băgat unu' potcoava pe țaruș! spuse nevasta lui Curley.

Acum lumina se înălța, pe când soarele cobora spre asfințit, și fâșiile luminoase urcau pe perete și cădeau pe iesle și pe capetele cailor.

Lennie zise:

— Poate că dac-aș duce cățelușu' ăsta afară, și l-aș lepăda undeva, George n-ar mai ști niciodată. Și-atunci n-ar mai fi nici un necaz cu îngrijitu' iepurilor.

Nevasta lui Curley spuse mândră:

— Tu la alceva decât la iepuri nu poți să te gândești?

— O s-avem un locșor al nostru, explică Lennie răbdător. O s-avem o casă și-o grădină și-un petic cu luțernă, și luțerna aia ar' să fie pentru iepuri, și io iau un sac și-l umplu bine cu luțernă și p-ormă-l duc la iepuri.

— Da' de ce te dai așa în vânt după iepuri? întrebă ea.

Lennie trebui să se gândească cu grijă până să poată ajunge la o concluzie. Se apropie prudent de dânsa, până aproape s-o atingă.

— Îmi place să mângâi lucruri frumoase. Odată, la un bâlci, am văzut iepuri din ăia cu păr lung. Te crez că erau frumoși! Câteodată mângâi și șoareci, da' numa' când nu găsesc ceva mai bun.

Nevasta lui Curley se trase nițel mai departe de el.

— Cred că ești scrântit, spuse.

— Ba nu-s, explică Lennie cu gravitate. George zice că nu-s. Îmi place să mângâi cu degetele lucrurile frumoase, și moi.

Ea se liniști întrucâtva.

— Ei, păi cui nu-i place? Mie-mi place s-ating mătasea și catifeaua.

Ție-ți place s-atingi catifeaua?

Lennie chicoti de plăcere.

— Te crez, zău! strigă fericit. Și-am avut și io. Mi-a dat-o o cocoană, și cocoana aia era tușă-mea Clara. Mi-a dat-o mie, uite o bucată atâta de mare! Ce bine-ar fi s-o am acuma aciia!...

O întunecare i se lăsă pe față.

— Am pierdut-o, făcu. N-am mai văz't-o demult.

Nevasta lui Curley râse de el.

— Ești scrântit, spuse. Da' ești drăguț în felu' tău. Parc-ai fi un copil mare. Da' poa' să te-nțeleagă omu' cam ce vrei să zici. Câteodată și io, când mă pieptăn, stau și-mi netezesc păru' cu mâna, și-mi place că-i așa moale și frumos. Fiincă-l periez mult. D-aia-i frumos. Ia pune mâna, uite ici.

Îi luă mâna și i-o așeză pe cap.

— Uite, pipăie p-aci, să vezi ce moale e.

Degetele enorme ale lui Lennie se apucară să-i pipăie părul.

— Vezi să nu mă ciufulești, zise ea. Lennie făcu:

— O, ce bun e, și-l mângâie mai apăsat. O, ce bun!

— Bagă de seamă, că-mi strici pieptănătura!

Apoi strigă supărată:

— Acu' isprăvește, că mi-l strici de tot!

Își smuci capul la o parte, dar degetele lui Lennie se încleștară în părul ei și—1 ținură.

— Dă-i drumu'! strigă ea. N-auzi să-i dai drumu'!

Lennie intrase în panică. Fața îi era crispată. Atunci ea țipă — și mâna cealaltă a lui Lennie i se puse pe gură și pe nas.

— Te rog, nu fă asta! se ruga el. O! Te rog, nu țipa. George o să fie supărat foc.

Ea se lupta cu violență sub mâinile lui. Dădea într-una din picioare, în fân, și se zvârcolea ca să scape; și de sub mâna lui Lennie răzbi un țipăt înăbușit. Lennie începu să strige de spaimă:

— O! Te rog, nu mai fă așa! o imploră. George ar' să spună că iar am făcut ceva rău. N-ar' să mă mai lase să văz de iepuri!

Își mișcă nițel mâna și în clipa aceea se auzi iar strigătul ei răgușit. Atunci Lennie se supără.

— Ascultă, nu mai fă așa! Nu vreau ca să zbieri. O să mă bagi în bocluc, cum a spus George c-ar să fie. Să nu mai faci așa!

Iar dânsa continua să se lupte și ochii îi erau nebuni de groază. Atunci el o scutură, și se mânie pe ea.

— Nu mai tot zbiera, îi spuse, și-o scutură.

Și trupul ei căzu greu la pământ, ca un pește după ce-a încetat să se zbată. Și apoi nu mai mișcă. Lennie îi frânsese gâtul.

El o privi și, cu grijă, își luă mâna de pe gura ei, iar ea rămase neclintită.

— Nu vreau să-ți fac nici un rău, zise, da' dacă țipi, George ar' să se înfurie.

Când ea nu răspunse și nici nu se mișcă, el se aplecă foarte aproape asupra-i. Îi ridică un braț și-l lăsă să cadă. O clipă păru uluit. Apoi șopti înspăimântat:

— Făcui ceva rău. Iar făcui ceva rău.

Îngrămădi fân peste ea până ce-o acoperi în parte.

De dincolo de grajd se auziră strigătele bărbaților și un repetat zângănit de potcoave pe metal. Pentru prima oară Lennie deveni conștient de lumea de-afară. Se chirci în fân și ciuli urechea.

— Am făcut ceva rău de-adevărat, spuse. Nu trebuia să fi făcut asta. George ar' să fie foarta supărat. Și el a zis... să te-ascunzi în hățiş până vin eu. Așa a zis.

Lennie se duse înapoi și se uită la tânăra femeie moartă. Cățelușul zăcea în apropierea ei. Lennie îl culese de pe jos.

— O să-l arunc, zise. E destul de rău și-așa...

Vârî cățelușul sub haină și apoi se târî până la peretele grajdului și se uită printre crăpături, spre jocul de potcoave. Apoi se târî prin-prejurul ultimei iesle și dispăru.

Dârele de soare se înălțaseră acum sus pe perete, și în grajd domnea o lumină din ce în ce mai blândă. Nevasta lui Curley zăcea pe spate, pe jumătate acoperită cu fân. În grajd era mare liniște, și peste toată ferma pogorâse liniștea după-amiezii. Chiar și zângănitul potcoavelor azvârlite, chiar și glasurile jucătorilor, parcă se domoleau. Aerul din grajd se cufunda în penumbră mai repede decât lumina de zi de-afară. Un porumbel intră în zbor prin canatul ușii deschis pentru fân, dădu roată încăperii, și își luă iar zborul. De după ultimul stănog se ivi o cățea ciobănească, slabă și lungă, cu țâțele atârânănd grele. La jumătatea drumului înspre lada de ambalaj unde îi erau puii, adulmecă mirosul femeii moarte și i se zbârli părul de-a lungul șirei spinării. Scânci, apoi se târî cu burta la pământ până la ladă și

sări înăuntru, printre puii ei.

Nevasta lui Curley zăcea pe jumătate acoperită de fânul galben. Și josnicia, și visurile ce le urzise, și nemulțumirea, și setea de a stârni atenție pieriseră cu toatele de pe fața ei. Era tare drăguță și simplă, și chipul îi era gingaș și tânăr. Obrajii fardați și buzele vopsite cu roșu o făceau să pară vie, dormind ușor. Zulfii, ca niște cârnăciori delicați, erau răspândiți în fân, îndărătul capului ei, și buzele îi erau întredeschise.

Cum se întâmplă uneori, clipa se statornici; pluti și zăbovi mult dincolo de durata unei clipe. Și orice sunet încetă și orice mișcare încetă, cu mult dincolo de durata unei clipe.

Apoi, treptat, timpul se trezi iar și se târî leneș înainte. Caii tropăiră, de cealaltă parte a ieslelor, și lanțurile zornăiră. Afară, glasurile bărbaților se făcură mai puternice și mai limpezi.

De după ultimul stănog se auzi glasul lui moș Candy.

— Lennie! striga el. Mă, Lennie! Aicea ești? Am mai făcut niște socoteli. Hai să-ți spui ce mai putem face, Lennie.

Mo-ș Candy apăru dindărătul ultimului stănog.

— Hai, mă Lennie! strigă iar, apoi tăcu și rămase locului, țeapăn.

Își frecă ciotul neted al mâinii de țepii albi din obraji.

— Nu știam că ești aici, îi spuse nevastei lui Curley.

Când dânsa nu-i răspunse, el păși mai aproape.

— Nu faci bine că dormi aciia, îi spuse dojenitor; apoi se aplecă asupra-i. O, Isuse Cristoase!

Privi în juru-i descumpănit, și își frecă barba. Apoi sări în sus și se năpusti afară din grajd.

Dar grajdul acum se însuflețise. Caii tropăiau și sforăiau, își mestecau paietele culcușului și zornăiau din lanțuri. Într-o clipă, Candy fu înapoi, însoțit de George.

George spuse:

— Ce-aveai cu mine?

Candy arătă spre nevasta lui Curley, George rămase cu privirea pironită acolo. Păși mai aproape, și apoi, ca un ecou, repetă cuvintele lui Candy:

— O, Isuse Cristoase!

Se lăsă în genunchi lângă dânsa. Puse mâna pe inima ei. Și când în cele din urmă se ridică, încet și țeapăn, fața lui era dură și de nepătruns, ca lemnul, și privirea îi era aspră.

Candy spuse:

— Da' cine-o fi făcut asta?

George îl privi cu răceală:

— Nu-ți dă-n gând? întrebă.

Și Candy tăcu.

— Trebuia să-mi dea prin minte, spuse George fără de nădejde. Cred că undeva, în adâncu' minții știam.

Candy întrebă:

— Acu' ce facem, George? Ce facem?

Lui George îi trebui mult timp până să răspundă:

— Crez... că trebuie să le spunem... băieților. Crez că trebuie să-i găsim și să-l închidem. Nu putem să-l lăsăm să fugă. Păi ar muri de foame, bietul nerod...

Și încercă să se liniștească:

— Poate l-or închide și-or fi buni cu el.

Dar Candy spuse cu ațâțare:

— Trebuie să-l lăsăm să scape. Tu nu-l știi pe Curley. Curley o să vrea să fie linșat. Curley n-o să se lase până nu-l vede mort.

George rămase cu ochii la buzele lui Candy.

— Îhî, spuse în cele din urmă, ai dreptate. Curley așa ar' să facă. Și ăilalți la fel.

Și se uită îndărăt, la nevasta lui Curley. Acum Candy își rosti teama lui de căpetenie.

— Noi amândoi tot putem să luăm locu' ăla, nu-i așa, George? Noi amândoi putem să ne ducem acolo și să trăim omenește, nu, George? Nu?

Mai înainte ca George să răspundă, Candy lăsă capul în jos și se uită în fân. Știa. George spuse cu blândețe:

— Io crez c-am știut dintru-nceput. Crez c-am știut că n-o facem noi niciodată. Da' lui atâta-i plăcea s-auză povestea asta, pân' ce-ncepusem și io să crez c-o facem.

— Va să zică... nici o nădejde... a căzut în baltă? întrebă Candy posomorât.

George nu-i răspunse la întrebare. Zise:

— O să muncesc să-mi împlinesc luna și-o să-mi iau ai cinzeci de dolari și-o să stau toată noaptea în vr'un prăpădit de bordel. Ori o să șez în vre'o cârciumă până pleacă toată lumea. Și după aia iar mă-ntorc să lucrez o lună și iar am cinzeci de dolari.

Candy spuse:

— Și ce băiat bun e. N-aș fi gândit să facă una ca asta.

George iar își țintui privirea asupra nevestei lui Curley.

— Lennie n-a făcut-o din răutate, spuse. Mereu face la rele, da' niciodată din răutate.

Își îndreptă spinarea și privi iar spre Candy.

— Acu' ascultă aici. Trebuie să le spunem băieților. Crez c-or să-l aducă acia. N-avem încotro. Al'ceva n-avem ce face. Poate că n-or să-i facă nici un rău.

Adăugă tăios:

— N-o să-i las să facă nici un rău lu' Lennie. Acu' ascultă aci. Băieții ar putea să crează că am și io vr'un amestec. Io mă duc în dormitor. După aia, cam într-un minut, 'mneata intri și le spui băieților c-ai găsit-o moartă, și io o să viu cu ăilalți împreună și-o să mă fac că n-am văz't-o pân'atunci. Vrei să faci așa? Ca să nu crează băieții că am vrun amestec?

Candy zise:

— Sigur, George. Sigur c-așa oi face.

— Bine. Lasă-mi timp vreo două minute și-apoi vii fuga dintr-acilea și spui cum c-ai găsit-o atunci. Io mă duc.

George întoarse spatele și plecă repede.

Cit străbătu grajdul, moș Candy îl urmări cu privirea. Apoi se uită îndărăt neajutorat, spre nevasta lui Curley și, treptat, durerea și mânia lui crescură, până prinseră glas.

— Haimana afurisită! spuse cu răutate. O făcuși, ai? Zic că ți-o părea bine. Toți a știut că pân' la urmă o să ne bagi în bocluc și c-o să strici tot. N-ai fost bună de nimic. Cum nu ești bună de nimic nici acu', putoare păcătoasă!

Își trase lacrimile pe nas și glasul îi tremură.

— Puteam să fi plivit pin grădină și să spăl vasele ălor.

Tăcu, și apoi începu iar să vorbească, repetând, ca o psalmodie, cuvintele bine cunoscute:

— Și să fi venit vr'un circ, sau vr'un meci de base-ball... noi ne duceam acolo... 'Ceam: „Dă-o dracu' de muncă", și ne duceam. Nu ceream voie la nimeni. Și era să fie și-un porc, și păsări... și iarna... sobița aia bună, rotundă... și când venea ploaia, noi stăm frumos pe lângă ea.

Îl orbiră lacrimile. Se întoarse și ieși cu un pas sleit din grajd,

frecându-și țepii din obraz cu ciotul mâinii.

Afară, zgomotul jocului încetă. Se înălțau voci întrebătoare, se dezlănțui tropot de bocanci și bărbații năvăliră în grajd. Slim și Carlson, și flăcăul Whit, și Curley, și Crooks, mai îndărăt, la distanța convenită, ca să nu atragă atenția. Candy venea în urma lor și ultimul dintre toți veni George.

George își pusese haina albastră de doc și își încheiase nasturii, și își trăsese bine pe ochi pălăria lui neagră. Oamenii trecură în galop pe lângă ultimul stănog. Ochii lor o deslușiră în penumbră pe nevasta lui Curley. Se opriră, stătură și se uitară.

Apoi Slim se apropie liniștit de ea, și-i cercă pulsul. Cu un deget subțire atinse obrazul moartei, apoi vârî mâna sub ceafa ei ușor răsucită și cu degetele îi palpă vertebrele gâtului. Când se ridică, oamenii năvăliră aproape și tăcerea se sparse.

Curley se însufleți brusc.

— Știu cine-a făcut-o! strigă. Ala marele, ticălosu' ăla. Sunt sigur că el e. Păi dar, toți ăilalți erau afar', jucau potcoave.

Se ațâță până la furie.

— Pui io mâna pe el. Mă duc să-mi iau pușca. Io cu mâna mea o să-l omor pe ticălosu' ăla! O să-i găuresc mațele. Hai, băieți.

În goană din grajd, furibund. Carlson ieși și zise:

— Mă duc să-mi iau și io pistolu'.

Și plecă și el în fugă.

Slim se îndreptă liniștit către George.

— Zic c-așa e, că Lennie o fi făcut-o, spuse. Are ceafa frântă. Lennie era în stare să facă una ca asta.

George nu răspunse, dar dete din cap încet. Pălăria îi era atât de îndesată pe frunte că-i acoperea ochii.

Slim vorbi mai departe:

— Poate la fel ca de data aia, la Weed, de care mi-ai povestit.

George dete iarăși din cap. Slim oftă:

— De, zic că trebuie să-l prindem. Unde crezi că s-o fi putut duce?

Îi trebui multă vreme lui George până să poată scoate o vorbă.

— S-o fi... s-o fi dus spre sud, zise. Noi am venit din spre nord, așa că dânsu' s-o fi dus spre sud.

— Zic că trebuie să-l prindem, repetă Slim.

George veni mai aproape.

— Nu s-ar putea să-l aducem acia și pormă să-l închiză? E țicnit, Slim. N-a făcut-o din ticăloșie.

Slim aprobă din cap.

— S-ar putea, zise. Dacă-am putea să-l închidem pe Curley. Da' Curley ar' să vrea să-l omoare. Mai e și-acuma turbat din pricina mâinii. Și-apoi, dacă-l închide și-l leagă și-l bagă-ntr-o cușcă! Nici asta nu e bine, George.

— Știu, spuse George, știu.

Carlson veni alergând.

— Ticălosu' mi-a furat pistolu', strigă. Nu mai e-n sacu' meu.

Pe urmele lui venea Curley, ținând o pușcă în mâna sănătoasă. Se calmase acum.

— Ei, sânteți gata, băieți? făcu. Are Negru o pușcă. Ia-o 'mneata p-aia, Carlson. Și de cum îl vezi, nu-l lăsa să scape. Trage-n burtă, găurește-i mațele. Ca să cază imediat.

Whit spuse ațâțat:

— Io n-am armă.

Curley zise:

— Tu te duci la Soledad și-aduci poliția. Ia-l pe Al Wilts, ajutoru' de

șerif. Acu' hai să mergem.

Se întoarse bănuitor către George.

— 'Mneata vii cu noi, băiete.

— Da. viu, zise George. Da' ascultă aciia, Curley. Bietu' băiat e țicnit.

Nu-l împușcați. N-a știut ce face.

— Să nu-l împușcăm? urlă Curley. A luat pistolul lu' Carlson. Te crez c-o să-l împușcăm.

George spuse moale:

— Poate să-l fi pierdut, Carlson, pistolu' ăla...

— Azi 'neată l-am văz't, spuse Carlson. Aș, mi l-a luat ăla!

Slim sta uitându-se în jos, la nevasta ' lui Curley.

— Curley, spuse, n-ar fi mai bine să stai tu aciia cu nevastă-ta?

Curley se încinse la față.

— Ba mă duc, zise. Io cu mâna mea o să-i găuresc mațele ăluia, cu toate c-am numa' o mână. Io o să-l prinz.

Slim se îndreptă către Candy.

— Atunci stai 'mneata aciia cu dânsa, Candy. Noiăștilalți am face bine să plecăm.

Se urniră din loc. George se opri o clipă alături de Candy și amândoi o priviră pe fata cea moartă, până când Curley chemă:

— Hei, George! Fă bine și țin'te de noi, să nu gândim c-ai avut și tu d-a face cu chestia asta!

George se luă încet după ei; picioarele i se târau, grele.

După ce plecară, Candy se ghemui în fân, tot uitându-se la fața nevastei lui Curley.

— Bietul nerod! spuse cu blândețe.

Zgomotul cetei de bărbați pierea. În grajd se lăsa treptat întunericul. Între stănoagele lor, caii tot mișcau pe loc din picioare și-și zornăiau lanțurile. Moș Candy se culcă în fân și își acoperi ochii cu brațul.

CAPITOLUL ȘASE

OCHIUL DE APĂ ADÎNCĂ ȘI VERDE de pe râul Salinas se așternea liniștit în după-amiaza târzie. Soarele părăsise valea și suia povârnișurile munților Gabilan, iar crestele erau scâldate în lumina trandafirie. Dar lângă lacul de printre sicomorii cu coaja pestriță se lăsase umbră pașnică.

Un șarpe de apă luneca în susul lăculețului, răsucindu-și capul, ca un periscop, dintr-o parte în alta. Străbătu înot lungimea ochiului de apă, până ajunse la picioarele unui stârc care sta neclintit la un vad. În tăcere, capul și pliscul stârcului săgetară în jos și-l culeseră din apă, apucându-l de cap, iar pliscul înghiți micul șarpe, pe când coada i se zbătea încă, frenetic.

Susură o îndepărtată pală de vânt și o răbufnire străbătu creștetele copacilor ca un val. Frunzele sicomorilor se răsuciră cu partea argintie în sus, frunzișul uscat, cafeniu, de pe jos, se lăsă dus de vânt câțiva metri. Șir după șir, vălurelele iscate de vânt săltau la suprafața verde a lacului.

La fel de brusc cum se iscase, vântul se potoli și peste luminiș se lăsă iar liniștea. Stârcul sta neclintit lângă vad, în așteptare. Alt șarpe de apă înotă pe lac în sus, răsucindu-și capul ca un mic periscop dintr-o parte într-alta.

Deodată, ieșind din hățiş, se ivi Lennie. Pășea binișor, cu mișcărilor prudente ale unui urs ce se furișează. Stârcul bătu aerul cu aripile, se desprinse de pe apă și se îndreptă în zbor spre partea de jos a râului. Micul șarpe lunecă înlăuntrul trestiiilor de pe malul lacului.

Lennie veni liniștit până la marginea ochiului de apă. Îngenunchie și bău, abia atingând apa cu buzele. Când înapoia sa frunzișul uscat pârâi la trecerea unei păsăruici, capul îi țâșni în sus și el își ascuți ochii și urechile spre acel zgomot, până ce văzu pasărea, apoi își plecă iar capul și bău mai departe.

Când termină, se așeză pe mal, întorcând puțin spatele apei, încât să poată supraveghea intrarea în cărăruie. Își cuprinse cu mâinile genunchii și își culcă bărbia pe ei.

Lumina se tot înălța și pe măsură ce părăsea valea, crestele munților păreau să se încingă de-o vâlvătaie tot mai vie.

Lennie spuse încetșor:

— Nu uitai, te crez, afurisit să fiu. M-ascunz în hățiș și-l aștept pe George.

Își trase pălăria adânc pe ochi.

— George ar' să mă ocărăscă rău, spuse. George ar să zică că ce bine-ar fi să fie el singur, să nu-i mai fac io necazuri.

Întoarse capul și privi crestele luminate ale munților.

— Poci să mă duc colo sus și să-mi caut o peșteră, zise.

Și continuă mähmt:

— ...și niciodată n-o să mai mânc zeamă de roșii... da' nu-mi pasă.

Dacă George nu mă vrea... io poci să mă duc. Poci să mă duc.

Și apoi se ivi, din capul lui Lennie, o bătrânică mică și grăsulie. Purta ochelari cu lentile bulbucate și un șorț enorm de ațică în pătrățele, cu buzunare, și tot ce-avea pe ea era scrobite și curate. Stătu în fața lui Lennie, își puse mâinile în șolduri și își încreți fruntea către dânsul a mustrare.

Și când vorbi, vorbi ou vocea lui Lennie:

— Ți-am spus și iar ți-am spus, zise ea. Ți-am tot spus mereu: „Ascultă de George, fincă-i băiat tare de treabă și-i atâta de bun cu tine.” Da' tu niciodată nu iei aminte. Și mereu faci lucruri rele.

Și Lennie îi răspunse:

— Mi-am dat silința, tușă Clara, mereu mi-am dat silința, tușă. Da' pân' la urmă iar am greșit.

— Tu niciodată nu ții sama de George, urmă dânsa a vorbi cu glasul lui Lennie. El mereu a fost bun cu tine. Când are câte-o plăcintă, totdauna-ți dă ție jum'ate ori și mai mult ca jum'ate. Și când se-ntâmplă să fie zeamă de roșii, e-n stare să-ți dea și toată porția lui.

— Știu, spuse Lennie cu glas jalnic. Mi-am dat silința, tușă Clara, mereu mi-am dat silința, tușă.

Ea îi tăie vorba:

— Ar fi putut, toată vremea, s-o ducă tare bine dacă nu erai tu. Își lua plata și se ducea să-i tragă un chef la vreo casă cu târfe, și putea să șază într-un local și să joace câte-o partidă de biliard. Da' el săracu' trebuie să vază de tine.

Lennie gemu de mähnire.

— Știu, tușă Clara, știu, tușă. O să mă duc sus la munte și-o să-mi gădesc o peșteră un' să trăiesc. O să stau acolo, ca să nu-l mai supăr pe George.

— Zici tu așa! răspunse ea sever. Mereu zici așa, da' știi foarte bine, ca un ticălos ce ești, că n-o s-o faci niciodată. O să stai mereu acilea și-o să-l fierbi pe George întruna, bietu' băiat.

Lennie zise:

— Ba poci și să plec. Că George acu' tot n-o să mă mai lase să-ngrijesc iepurii.

Tușă Clara dispăruse și, din capul lui Lennie, ieși la iveală un iepure enorm. Se așeză în coadă în fața lui și mișcă din urechi și își zbârci nasul

spre dânsul. Și tot cu glasul lui Lennie vorbi.

— Să-ngrijești iepurii! spuse disprețuitor. Ticălosule și nebunule! Nu ești vrednic nici să-i lingi încălțările la nici un iepure. Ai uita de ei și i-ai lăsa să flămânzească, asta-i face. Și pormă ce-ar zice George?

— Ba n-aș uita, răspuse Lennie cu glas tare.

— Pe dracu n-ai uita, îl contrazise iepurele. Nu meriți nici funia cu car' să te spânzure. Dumnezeu știe că George a făcut todauna tot ce-a putut ca să te scoată de la ananghie, da' degeaba. Dacă crezi tu acu' c-o să te lase George să vezi de iepuri, înseamnă că ești și mai țiçnit decât erai. N-o să te lase. O să-ți tragă o ciomăgeală de mama focului, aia o să facă, să scoată răutatea din tine.

Acum Lennie se apără cu vehemență:

— Ba deloc. George n-o să facă una ca asta. Io-l cunosc pe George... nici nu mai știu de când... și niciodată n-a dat cu bățu-n mine. El e bun cu mine. N-ar' să fie rău nici acu".

— Ei, da' acu' s-a săturat de tine până-n gât, spuse iepurale. O să-ți tragă o bătaie de mama focului și-ar' să plece și-ar' să te lase.

— Ba nu, n-ar' să mă lase! strigă Lennie înnebunit. N-o să facă una ca asta. El un' se duce, se duce cu mine-mpreună.

Dar iepurele tot repeta încetișor, într-una:

— Ar' să te lase, ticălos și nebun ce ești. Ar' să te lase singur. Ar' să te lase.

Lennie își astupă urechile cu amândouă mâinile.

— Ba n-ar' să mă lase, îți spui io că nu! Și strigă: O, George, George, George!

George ieși liniștit din hățiş și iepurele o zbughi înapoi în creierul lui Lennie. George spuse liniștit:

— Ce naiba zbieri așa?

Lennie se sculă în genunchi:

— N-o să mă lași, George, nu-i așa? Știu io că n-o să mă lași.

George se apropie, țeapăn, și se așeză lângă el.

— Nu.

— Știam io! strigă Lennie. Tu nu ești d-ăia.

George tăcea.

Lennie spuse:

— George.

— A?

— Iar am făcut ceva rău

— N-are nimica, spuse George.

Și rămase iar tăcut.

Doar vârfurile cele mai înalte ale munților mai erau luminate de soare. Valea se cufundase în umbră albastră și lină. Din depărtare răzbi larma unor bărbați care strigau unul către celălalt. George întoarse capul și ascultă acele strigăte.

Lennie făcu:

— George.

— A?

— Nu mă ocărăști?

— 'Ce să te ocărăsc?

— Păi cum mă ocărai todauna. Nu spui: „Să nu te am pe tine-n cârcă, mi-aș lua ai cinzeci de dolari...”

— Doamne Isuse, Lennie!... Din ce se-ntâmplă, nu ții minte nimica și fiștece cuvânt care l-am spus îl ții minte.

— Păi nu mai spui?

George se înfioră. Spuse țeapăn:

— Să fiu singur, ce bine-aș duce-o.

Glasul îi era monoton, fără expresie.

— Aș putea să-mi gădesc de lucru și să n-am nici o supărare.

Se opri.

— Zi 'nainte..., spuse Lennie. Și la capu' lunii...

— Și la capu' lunii, mi-aș lua ai cizeci de dolari și m-aș duce la o... casă cu fete...

Se opri iar.

Lennie îl privi cu ațătare.

— Zi 'nainte, George. Nu mă mai ocărăști?

— Nu, zise George.

— Că io poci și să plec, spuse Lennie. Poci să mă duc sus la munte și să-mi gădesc o peșteră, dacă tu nu vrei să mai stau cu tine.

Pe George îl scutură iar un fior.

— Nu, zise. Vreau să stai aciia cu mine.

Lennie făcu, șiret:

— Mai zi-mi cum 'ceai al'dată.

— Ce să-ți zic?

— De-ăilalți și de noi.

George zise:

— De-alde noi ăștia e singuri pe lume. Muncește pân'adună un ban și-apoi le curge printre dește ce-a adunat. N-are pe nimeni pe lume să le poarte de grijă cât de cât...

— Da' noi nu suntem așa! strigă Lennie fericit. Acu' zi de noi.

George tăcu o clipă.

— Da' noi nu, zise.

— Fiincă...

— Fiincă io te am pe tine...

— Și io te am pe tine. D-aia. Că ne-avem unu' p-altu' să ne purtăm de grijă, strigă Lennie triumfător.

Vântul de seară adie peste luminiș și frunzișul fâșâi și vălurele săltară la suprafața ochiului verde de apă. Și strigătele de bărbați răsunară din nou, de astă dată cu mult mai aproape ca mai înainte.

George își scoase pălăria de pe cap. Spuse cu voce tremurândă:

— Scoate-ți pălăria, Lennie. Să simți ce plăcut e aerul.

Lennie, ascultător, își scoase pălăria și o așeză jos. În fața sa, în vale umbra se făcuse mai albastră și seara se lăsa repede. Vântul aducea dinspre hățiş zgomot de crengi strivite.

Lennie se rugă:

— Spune cum o să fie.

George ciulise urechea la zgomotul îndepărtat. Pentru o clipă luă un ton rece și liniștit, de parcă ar fi fost vorba de-o treabă de făcut:

— Ia uit'te peste apă, Lennie, și io ți-oi spune, de ți-o părea că vezi cu ochii.

Lennie întoarse capul și se uită dincolo de apă și în sus, spre coastele întunecate ale munților Gabilan.

George începu:

— O să ne cumpărăm un locșor al nostru.

Băgă mâna în buzunarul hainei și scoase pistolul lui Carlson; îl despiedică și puse mâna și pistolul jos pe pământ, îndărătul spatelui lui Lennie. Se uită la ceafa lui Lennie. Cercetă locul unde șira spinării se îmbină cu craniul.

Un glas de bărbat strigă din susul râului și un alt glas bărbătesc răspunse.

— Hai, zi, făcu Lennie.

George ridică pistolul, dar îi tremura mâna și-o puse iar jos.

— Hai, zi, îmbie iar Lennie. Zi cum o să fie. O să ne cumpărăm un locșor al nostru, o să-avem ferma noastră.

— O s-avem o vacă, spuse George. Și-o s-avem poate și-un porc, și-o s-avem găini... și pe lângă casă o s-avem... un petec de luțernă...

— Pentru iepuri! strigă Lennie.

— Pentru iepuri, repetă George.

— Și io o să-ngrijesc de iepuri.

— Și tu o să-ngrijești de iepuri.

Lennie chicoti fericit.

— Și-o să trăim în belșug, din rodu' pământului.

— Chiar așa.

Lennie întoarse capul.

— Nu, Lennie. Uit'te colo, peste apă, ca să ți se pară că vezi locu' ăla al nostru.

Lennie se supuse. George își plecă iar ochii spre revolver.

Se auziră acum pași trosnind, prin hățiş. George se întoarse și privi într-acolo.

— Hai, George! Când îl luăm?

— Acuș nu mai e mult.

— Eu și cu tine.

— Tu... și cu mine. Toți or să fie buni cu tine. O să se termine cu necazurile. Nimeni n-ar' să mai facă rău nimănui și n-ar' să-i mai ia n'ica.

Lennie spuse:

— Credeam că ești supărat pe mine, George.

— Nu, zise George. Nu, Lennie. Nu-s supărat. N-am fost niciodată supărat pe tine și nâci acu' nu-s. Asta s-o știi.

Larma se apropia acum. George ridică arma și ascultă glasurile.

Lennie stăru:

— Hai s-o facem mai repede. Hai să luăm acu' locu' ăla.

— Da, sigur, chiar acuma. Trebuie s-o fac. Trebuie s-o facem.

Și George ridică arma și o strânse puternic, și-i apropie țeava de ceafa lui Lennie. Mâna îi tremura tare, dar fața i se înăspri și mâna se întări. Apăsă pe trăgaci. Trăsnetul detunăturii bubui până sus pe coastele munților și hăui iar înapoi. Lennie zvâcni, și-apoi se lăsă domol înainte, cu fața pe nisip, și rămase acolo neclintit.

George se înfioră și privi arma, apoi o zvârli departe de el, înapoi pe mal, în apropierea mormanului de cenușă veche.

Hățişul părea plin de strigăte și de zgomot de pași repeziți. Vocea lui Slim răcni:

— George! Unde ești, George?

George ședea țeapăn pe mal, cu ochii la mâna lui dreaptă care lepădase arma. Ceata năvăli în luminiș, și Curley era în frunte.

Curely îl văzu pe Lennie zăcând pe nisip.

— L-a achitat, zău!

Trecu aproape și se uită jos, la Lennie, apoi se uită la George.

— Drept în ceafă, spuse, îmblânzit.

Slim veni de-a dreptul către George și se așeză alături de el, foarte aproape.

— Nu-ți fă inimă rea, zise Slim. Sunt lucruri care trebuie să le facă omu', când n-are încotro!

Dar Carlson sta aplecat asupra lui George.

— Cum făcuși? întrebă.

— Uite-așa, o făcui, zise George ostenit.

— Avea la el pistolu' meu?

— Îhî. Îl avea.

— Și tu ai pus mâna pe el și i l-ai luat și-ai tras în el?

— Îhî. Așa am făcut.

Glasul lui George devenise aproape șoptit. Se uita țintă la mâna sa dreaptă care ținuse arma. Slim îl apucă de cot.

— Haide, George. Vino cu mine, să bem ceva.

George se lăsă ajutat să se pună pe picioare.

— Da, să bem ceva.

Slim spuse:

— Trebuia s-o faci, George. Îți jur că trebuia. Haide, vino cu mine.

Îl duse pe George până la intrarea în cărăruie și de acolo în sus, spre șosea.

Curley și Carlson priveau după ei. Și Carlson spuse:

— Ce dracu' o fi având ăștia doi?
